

ÖREBRO

Ks 1224/2016

Slutrapport sociala investeringar

Brobyggare i Vivalla och Baronbackarna

Beslut i Kommunstyrelsen, den 9 april 2019

Datum: 2019-02-27

Dokumentansvarig på politisk nivå: Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Kommundirektör

Ansvariga för utvärderingen: Utvärderingsteamet för sociala investeringar

SAMMANFATTNING

För att skapa bättre förutsättningar för de boende i Vivalla och Baronbackarna beviljades satsningen Brobyggare 7,8 miljoner kronor för genomförande från hösten 2016 till december 2018. Satsningen har syftat till att erbjuda familjerna det stöd de behöver för att barnen ska närvara i förskolan och skolan och genomföra skolan med uppnådd måluppfyllelse samt att familjerna tidigare identifieras för stöd från Socialförvaltningen och ges stöd till studier eller arbete. Satsningens målgrupp har varit identifierade familjer med minst ett barn 0–12 år boende i Vivalla och Baronbackarna som talar något av språken somaliska eller romani. Nio brobyggare med språkkompetens i somaliska och romani har varit en kulturell och språklig länk mellan föräldrar och professionella och funnits med som ett muntligt stöd till familjerna. Brobyggarnas arbetssätt har sett olika ut för de två grupperna. För den somaliska målgruppen har brobyggarna genomfört utbildningar för att ge föräldrarna en ökad kunskap om hur det är att vara förälder i Sverige. För den romska målgruppen har brobyggarna varit ett stöd till elever och föräldrar för att minska den ogiltiga frånvaron. Båda grupperna har arbetat för att höja kulturkompetensen hos personal i förskola och skola samt att inledningsvis bygga upp relationen mellan brobyggare och föräldrar för att därefter kunna stödja familjerna.

Trots förändrade förutsättningar och flera omstarter i satsningen upplevs satsningen enligt de intervjuade som positiv och lyckad för eleverna. Brobyggarna ska enligt de intervjuade ha lyckats knyta relationer och vara en länk mellan förskola, skola och föräldrar. Det finns en ökad tillit, trygghet, kunskap och förståelse hos de romska och somaliska föräldrarna gentemot skolan. En otydlighet i brobyggares uppdrag och deras förankring med verksamheterna har i vissa fall påverkat samarbetet mellan skola och brobyggare. Enligt enkätsvaren har föräldrautbildningarna bidragit till att föräldrarna vet mer om hur det är att vara förälder i Sverige och ökat deras kunskap om socialtjänsten och skolan. Resultaten går isär huruvida brobyggarna har bidragit till att öka kulturkompetensen hos personalen i skolan. Däremot anses pedagoger i förskolan ha ökat sin kulturkompetens. Det finns en oklarhet kring behovet av brobyggare i den form, omfattning och uppdrag som de haft inom den sociala investeringen. Enligt de intervjuade ska elevernas frånvaro ha minskat. På grund av ett för litet/bristfälligt underlag samt för kort mätperiod går det inte att påvisa ett samband mellan brobyggarnas arbete och en minskning av andelen icke godkända betyg eller en förbättrad närvaro hos eleverna i en kvantitativ analys. Därför går det inte heller påvisa att satsningen uppnått den kvantitativa målsättningen om att minst 80 procent av eleverna inom målgruppen ska uppnå godkänt resultat på nationella proven i matematik i årskurs 3 och 6 samt att den ogiltiga frånvaron inom målgruppen halverats. Svårigheter att följa de enskilda eleverna och vad som kan dokumenteras i satsningen har fördröjt och begränsat utvärderingsteamets arbete med utvärdering av satsningens effekter.

På kort sikt går det inte att påvisa att satsningen genererat ekonomiska effekter som överstiger kostnaderna. Det beror framförallt på att det är svårt att påvisa effekter på elevernas ökade måluppfyllelse i skolan, samt att behovet av elevassistenter inte minskat. Det är även svårt på längre sikt att påvisa att satsningen skulle vara lönsam i ett kommunalekonomiskt perspektiv. Sammantaget uppgår återföringen till 49 procent (1 100 tkr) av vad satsningen kostat att genomföra, vilken har reglerats med Delmos-finansiering, varpå ingen återföringsplan behöver upprättas. Utifrån utvärderingens resultat, lämnas nedanstående förslag till beslut:

- Satsningen Brobyggare implementeras inte då det är svårt att påvisa att satsningen genererat eller kommer kunna generera kommunalekonomiska effekter som på kort eller lång sikt överstiger kostnaderna.
- Undersöka förutsättningar för en samverkan kring utveckling och genomförande av föräldrautbildningar för att minska klyftor.

I framtagandet av slutrapporten har följande personer medverkat:

Maria Lindborg, projektledare
Peter Karlehagen, tidigare projektledare
Beki Dimitrijevic, brobyggare
Elderat Rasimovic, brobyggare
Tasim Tahiri, brobyggare
Robert Abazi, brobyggare
Gabrijela Jasar, brobyggare
Adan Abdi Nor, brobyggare
Farxiya Ahmed Mahdi, brobyggare
Suher Ali, brobyggare

Föräldrar i förskola och skola
Lena Vogel, förskolechef Vivalla
Karin Svärdh, förskolechef Vivalla
Åsa Fahlström, rektor Vivallaskolan
Magnus Johansson, biträdande rektor Västra Engelbrektsskolan
Chris Gelinder, rektor Gumaeliuskolan
Thomas Gustafsson, verksamhetschef Partnerskap Örebro
Anna Andersson, enhetschef socialkontoret Vivalla
Margareta Borg, förvaltningschef Förvaltningen förskola och skola

Ansvariga för utvärdering och slutrapport:
Simon Björhed, nationalekonom, Utvärderingsteamet för sociala investeringar
Yvonne Haneskog, processledare sociala investeringar

Projektägare: Margareta Borg, förvaltningschef Förvaltningen förskola och skola

Datum för godkännande av projektägare: 2019-02-27

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	2
1 BAKGRUND.....	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte, målgrupp och målsättning	6
1.3 Utgångspunkt och metod för satsningen.....	7
1.4 Organisation	8
2 RESULTAT- OCH EFFEKTRDOVISNING.....	8
2.1 Förutsättningar	8
2.2 Mål - Goda relationer och förståelse mellan hem och skola samt hem och övriga samhällsinstanser	10
2.2.1 Arbetssätt och metod	10
2.2.2 Genomförda aktiviteter.....	10
2.2.3 Resultat	11
2.3 Mål – Godkända betyg i årskurs 6 och i förlängningen gymnasiebehörighet efter årskurs 9	23
2.3.1 Arbetssätt och metod	23
2.3.2 Genomförda aktiviteter.....	23
2.3.3 Resultat	23
2.4 Intervjuresultat	26
2.5 Ekonomiska effekter	34
2.6 Satsningens kostnader.....	35
2.7 Kostnadsnyttoanalys.....	36
3 ANALYS OCH SLUTSATSER.....	37
3.1 Slutsatser.....	37
3.2 Komponentanalys.....	38
4 FÖRSLAG TILL BESLUT.....	39
4.1 Förslag till beslut	39
4.2 Plan för återföring	39
5 FORTSATT ARBETE	41
5.1 Fortsatt utvärdering	41
5.2 Utvecklingsområden	41
BILAGOR.....	42
Bilaga 1 – Utvärderingsschema	42

1 Bakgrund

1.1 Problemformulering

Verksamheter så som familjecentral, förskola, skola, fritidsverksamhet och socialtjänst upplever att många föräldrar med utländsk bakgrund behöver stöd i sin föräldraroll. Samtidigt krävs ökad kunskap inom verksamheterna om de kulturella skillnader som finns. Bristande tillit till och förståelse för varandra genererar bristande relationer, många gånger på grund av språkliga barriärer, men också på grund av kulturella skillnader i synsätt på exempelvis skolans roll, ansvar och vikt. Många nyanlända upplever att mer information behövs om hur det svenska skolsystemet fungerar. Bland den romska gruppen finns en lång historia av ett omfattande förtryck som bland annat tagit sig uttryck i att de förr inte har varit välkomna i den svenska skolan. Det i kombination med att gruppen historiskt sett i stor omfattning fått sina barn omhändertagna gör att många romer fortfarande håller hårt i sina barn och litat inte på myndigheter. Många romska barn går därför inte i förskolan och få avslutar skolan med godkända betyg. Romska föräldrar är många gånger inte särskilt engagerade i sina barns skolgång då de själva inte har haft en positiv relation till svensk skola och har inte förståelse för skolans normer och regler. Inom den somaliska gruppen är situationen en annan. Somaliska föräldrar uppfattar ofta lärarna som experter och att det är lärarna och skolan som framgångsrikt ska föra deras barn genom skolsystemet. Å andra sidan förväntar sig skolan att föräldrarna ska vara aktiva i sina barns skolgång samtidigt som föräldrarna upplever sig sakna förmåga att hjälpa sina barn med skolarbete. För de boende i Vivalla och Baronbackarna identifierades vid ansökan att Vivallaskolan har tre gånger högre ogiltig frånvaro än andra grundskolor i Örebro kommun och att även Västra Engelbrektskolan har en hög ogiltig frånvaro. Det framgick också att andelen behöriga till gymnasiet efter årskurs 9 var lägre för de båda skolorna än övriga skolor. Dessutom lever 60 procent av barnen i Vivalla i ekonomiskt utsatta hushåll, vilket påverkar barnens möjligheter till en stimulerande fritid. För att skapa bättre förutsättningar för de boende i Vivalla och Baronbackarna formulerades satsningen Brobyggare med syfte att erbjuda familjerna det stöd de behöver för att barnen ska närvara i förskolan och skolan och genomföra skolan med uppnådd måluppfyllelse, samt att familjerna tidigare identifieras för stöd från Socialförvaltningen och ges stöd till studier eller arbete.

Satsningen Brobyggare har genomförts från mitten av september 2016 till och med sista december 2018 och har beviljats 7,8 miljoner kronor för sitt genomförande. Framtagande av slutrapporten har försenats, vilket innebär att det blivit ett glapp för verksamheten då underlag för beslut om eventuell implementering och fortsatt arbete inte har säkerställts inom ordinarie tidsram för satsningen.

1.2 Syfte, målgrupp och målsättning

Enligt ansökan syftar satsningen till att erbjuda familjerna det stöd de behöver för att barnen ska närvara i förskolan och skolan och genomföra skolan med uppnådd måluppfyllelse samt att familjerna tidigare identifieras för stöd från Socialförvaltningen och ges stöd till studier eller arbete.

Satsningens målgrupp är identifierade familjer med minst ett barn 0–12 år boende i Vivalla och Baronbackarna som talar något av språken somaliska eller romani. Barnen ska gå på någon av förskolorna i Vivalla, alternativt på Vivallaskolan eller Västra Engelbrektskolan. Vid tidpunkt för

ansökan gick det knappt 300 elever som talar något av språken somaliska eller romani på de aktuella skolorna (F-6) och som därmed potentiellt skulle kunna ingå i målgruppen, tillsammans med de barn som finns inom förskolan i Vivalla. Satsningen avser insatser för såväl föräldrar som barnen, samt äldre syskon. Enligt ansökan ska varje brobyggare arbeta med cirka sju familjer åt gången. Familjerna väljs ut mot bakgrund av statistik kring ogiltig skolfrånvaro och en behovsbedömning grundad på skolans uppfattning. Familjerna erbjuds därefter en brobyggare och kan tacka ja eller nej till insatsen.

Satsningen Brobyggare förväntas bidra till goda relationer mellan hem och förskola/skola, ökad tillit och förståelse mellan hem och övriga samhällsinstanser, ökad andel föräldrar och äldre syskon som är i arbete/sysselsättning/studier, fler barn och unga tar del av organiserade fritidsaktiviteter i området, fler elever i målgruppen uppnår godkända betyg i årskurs 6 och i förlängningen gymnasiebehörighet efter årskurs 9 samt ökad skolnärvaro inom målgruppen.

Den kvantitativa målsättningen är att minst 80 procent av eleverna inom målgruppen ska uppnå godkänt resultat på nationella proven i matematik i årskurs 3 och 6 samt att den ogiltiga frånvaron inom målgruppen ska halveras.

1.3 Utgångspunkt och metod för satsningen

Genom att nå ut till föräldrar boende i Vivalla och Baronbackarna och stärka dem i deras föräldraroll, samt bygga viktiga relationer mellan hemmet och förskola/skola kan barnen i områdena uppnå ökade förutsättningar till en lyckad skolgång och ökad måluppfyllelse. Brobyggare, med språkkompetens i somaliska och romani, är en kulturell och språklig länk mellan föräldrar och professionella och finns med som ett muntligt stöd både direkt till familjerna, men också i olika samverkansforum. Genom personlig kontakt med familjer i bostadsområdet informerar de om och utgör en viktig länk till familjecentralens och förskolans/skolans verksamheter, men också till socialkontoret i Vivalla. Det innebär att familjer med behov av Socialförvaltningens stöd kan erbjudas detta i ett tidigare stadie. Enligt ansökan ska även brobyggarna förmedla vikten av att föräldrarna engagerar sig i barnens fritidsaktiviteter, eftersom en aktiv och meningsfull fritid är en skyddande faktor mot ohälsa av olika slag. Brobyggarna ska i möjligaste mån rekryteras från de aktuella områdena, eftersom en stor del av arbetet handlar om att skapa tillitsfulla relationer mellan hem och verksamhet. En bra lokalkännedom samt kultur- och flerspråkskompetens är faktorer som anses vara en förutsättning för arbetet. Dessutom utbildas brobyggarna av projektledaren, Socialförvaltningens förebyggande enhet och socialkontoret i Vivalla, i frågor som avser skolans uppdrag, barns rättigheter, värdegrund och förhållningssätt, föräldrars betydelse för barns skolgång, lagstiftning kopplat till de områden brobyggarna verkar inom, samt vad sekretess och tystnadsplikt innebär. Brobyggarna utbildas också i det material som brobyggarna själva sedan utbildar föräldrarna inom målgruppen med.

Enligt ansökan ska brobyggarnas arbete utgå ifrån strukturerade genomförda hembesök hos de familjer som tackat ja till att delta i satsningen. Genom kartläggning av familjens behov tas därefter en genomförandeplan fram tillsammans med familjen som är till grund för de insatser som brobyggaren kan ge utifrån sitt uppdrag. På så sätt tydliggörs vad som ska göras och av vem, samt vilken roll brobyggaren får i stödet till familjen. Därutöver erbjuder brobyggarna utbildning till

föräldrarna om att vara förälder i Sverige, arbetar motivationshöjande hos både föräldrar och barn för att öka barnens närvaro i skolan och måluppfyllelse, lotsar samt länkar och vägleder familjemedlemmar till andra samhällsinstanser exempelvis kopplat till studie och arbete. Brobyggarna informerar även om och är garant för barn och ungas deltagande i organiserade fritidsaktiviteter i området samt arbetar relations- och trygghetsskapande i skolverksamheten.

1.4 Organisation

Sex romanitalande brobyggare (på 50 procent) och tre somalisktalande brobyggare (på heltid) har varit anställda i satsningen. Satsningen har samordnats av en projektledare på 25 procent. De sex romanitalande brobyggarna har på sin andra halvtid under satsningens genomförande studerat vid Södertörns högskola, en uppdragsutbildning för Skolverket och Socialstyrelsen. Brobyggarnas studier har finansierats via Kulturdepartementet. Utbildningen har pågått från hösten 2016 till våren 2018, med inriktning mot arbete inom socialtjänst och skola.

Två av de somaliska brobyggarna har varit anställda inom förskolan i Vivalla där de haft som huvudsaklig uppgift att erbjuda föräldrar utbildningen ”Att vara förälder i Sverige”. Detta har gjorts i samverkan med socialtjänstens förebyggande enhet, som har handlett och utbildat brobyggarna i att hålla föräldrastödjande insatser. Sex romska brobyggare och en somalisk brobyggare har varit knutna till skolan, två på Västra Engelbrekt och fem brobyggare på Vivallaskolan. Satsningen bedrivs inom ramen för Partnerskap Örebro. Förvaltningen förskola och skola är projektägare för satsningen.

2 Resultat- och effektrevisning

2.1 Förutsättningar

Fyra somaliska brobyggare och sex romska brobyggare anställdes för att arbeta i satsningen (totalt sju heltidstjänster). För att de romska brobyggarna skulle kunna ta del av utbildningen med start hösten 2016 blev det en snabb rekryteringsprocess av dem. Vid rekryteringen visade det sig vara svårt att få en bred representation från olika romska grupper, exempelvis var det endast en finsk rom som sökte tjänsten och endast en kvinna. För att nå familjer från olika romska grupper är det viktigt med bred representation i gruppen, enligt projektledaren. Fyra brobyggare fullföljde utbildningen och två har kompletteringsbehov.

Brobyggarna i skolan fick en turbulent start då en av de somaliska brobyggarna i skolan ganska omgående valde att avsluta sin anställning utan att någon ersättare anställdes. Projektledaren slutade dessutom sin tjänst januari/februari 2017. En osäkerhet kring arbetet infann sig hos både brobyggarna och skolan. En ny projektledare, som också arbetade som administrativ samordnare på Vivallaskolan, tillsattes som projektledare i mitten av februari 2017. Förändringen innebar en nystart av satsningen, exempelvis arbete med att förtydliga brobyggarnas uppdrag. Under projektets sista år tillträdde en tredje projektledare (nuvarande) och det fanns behov av att ytterligare förtydliga vilka arbetsuppgifter som åligger en brobyggare. Projektledaren har därför besökt samtliga arbetslag för att inventera behoven.

Efter att elevhälsan identifierat elever med ogiltig frånvaro och bedömt behov av insats genom en brobyggare var tanken att elevhälsan därefter skulle upprätta genomförandeplaner för eleverna. Enligt projektledaren har inga genomförandeplaner upprättats, vilket kan bero på personalbyten, oklar roll och förankring med elevhälsan.

De behov som uttrycks i ansökan har under satsningens genomförande visat sig vara olika för de romska och somaliska familjerna. Arbete för ökad måluppfyllelse är gemensamt men vägen dit varierar. Därför har brobyggarnas arbetssätt behövt se olika ut. Ogiltig frånvaro är inte ett lika stort bekymmer bland de somaliska barnen som hos de romska. Det är också skillnad i när ogiltig frånvaro är ett problem för finska romer och övriga romer. För finska romer är frånvaro i huvudsak ett problem på högstadiet. Målgruppen för de romska brobyggarna har därför utökats till att gälla även elever i årskurs 7–9. Familjer med behov av stöd har ofta barn i skolans alla stadier, samt att arbete med en elev kan behöva fortsätta även när eleven går från årskurs 6 till årskurs 7. Den finsk-romska brobyggaren har under hösten 2017 och våren 2018 arbetat på Gumaeliuskolan, eftersom inga finska romer fanns på varken Vivallaskolan eller Västra Engelbrektskolan. Under i stort sett hela hösten 2018 har den finsk-romska brobyggaren varit sjukskriven och därför har inget arbete kunnat ske med finska romer. Den somaliska gruppen är i större utsträckning mer nyetablerad i Sverige än vad den romska är och det primära har blivit att ge dem kunskap och stöd kring hur det är att vara förälder i Sverige och hur samhället fungerar. Därför har fokus för de somaliska brobyggarna varit på föräldrautbildning.

De romska brobyggarna har under hösten 2018 kunnat nyttjas av skolan i större utsträckning då de arbetat 100 procent, eftersom studierna på Södertörn är avslutade. Marknadsföring och implementering av brobyggarna in i ordinarie verksamheter har genomförts under hösten. Under hösten 2018 har en av de romska brobyggarna arbetat på Servicecenter en eftermiddag per vecka som en medborgarservice till romanitalande medborgare i kommunen. Två andra romska brobyggare har under senare delen av hösten blivit involverade i två andra skolors arbete, Nikolaiskolan och Lillåns skola, där man sett ett behov utifrån hög ogiltig frånvaro hos de romska eleverna.

Flertalet av brobyggarna hade inte någon tidigare erfarenhet av kommunalt arbete och flera av dem kom från arbetslöshet. Det har medfört behov av kompetenshöjning kring vad det innebär att arbeta i kommunal verksamhet och dess verksamhetssystem. Alla brobyggare har under projekttiden fått fasta anställningar i kommunen vilket innebär att de från och med 2019-01-01 ska ha en ny tillhörighet om inte satsningen förlängs medan utvärdering pågår.

De system som finns för registrering av elevernas närvaro inom kommunen har inte fungerat fullt ut under projekttiden. Exempelvis registreras inte frånvaro för lågstadiebarnen digitalt, vilket har försvårat redovisningen av hur närvaron förändrats. Det har även varit komplicerat att följa de elever som fått insatser och juridisk hjälp har erhållits i frågan om vad som kan redovisas och följas utan att skapa register och/eller uppfattas som särbehandlande. Denna försvårande omständighet kring dokumentation har bidragit till att arbete med utvärdering av satsningen inte har kunnat genomföras inom den ursprungliga tidsramen.

2.2 Mål - Goda relationer och förståelse mellan hem och skola samt hem och övriga samhällsinstanser

Enligt ansökan har satsningen flera mål som relaterar till att skapa goda relationer och förståelse mellan hem och skola samt hem och övriga samhällsinstanser. Dessa delmål listas nedan och beskrivs sammantaget i följande avsnitt.

- Skapa goda relationer mellan hem och förskola/skola genom att öka föräldrarnas förståelse för vikten av barnens skolgång och öka kulturförståelsen inom skolan.
- Skapa tillit och förståelse mellan hem och övriga samhällsinstanser.
- Öka andelen föräldrar och äldre syskon som är i arbete/sysselsättning/studier.
- Fler barn och unga tar del av organiserade fritidsaktiviteter i området.

2.2.1 Arbetsätt och metod

En stor del av arbetet som bedrivits har gått ut på att bygga upp relationen mellan brobyggare och hemmet, vilket förväntas ge en ökad förståelse mellan föräldrar och förskola/skola. Att bygga broar innebär att, genom sin kulturkompetens, arbeta för att parterna ska lära känna varandra och att utöka kontaktytorna. Genom att vara kulturtolk har brobyggarna arbetat för att öka förutsättningarna för att samarbetet kring barn/elever ska bli så framgångsrikt som möjligt. Brobyggarnas uppdrag handlar mycket om att förenkla och förklara och i vissa fall också att medla vid konflikter, vilket minskar risken för missförstånd mellan verksamhet och familjer.

Ytterligare ett uppdrag för brobyggarna har varit att höja kulturkompetensen för personal via utbildning, för att ge en ökad förståelse hos verksamheterna. Utbildningsinsatser på arbetslagsträffar och andra tillfällen har genomförts och även vardagliga samtal med personal kring olika frågor som berör målgruppen, likväl vardagliga samtal med föräldrar och barn/elever. Personalen har utbildats innan föräldrarna erbjudits utbildningen. Personalen har då kunnat inspirera fler till att anmäla sig och även förstärka utbildningens delar i samtal med föräldrarna.

Förutom daglig kontakt i verksamheterna har föräldrarna erbjudits utbildning kontinuerligt, främst på förskolorna men även på Vivallaskolan (för både romska och somaliska föräldrar) under projektets senare fas. Utbildningarna har föregåtts av ett systematiskt arbete i vilket föräldrar informerats om utbildningen för att få upp intresset. Utbildningarna har syftat till att informera målgruppen om hur det är att vara förälder i Sverige och sprida information kring demokrati, jämställdhet, barnrättigheter, barnkonventionen, socialtjänst, polis med mera. Detta för att öka kunskapen om myndigheter och lagar, rättigheter och skyldigheter samt minska rädslan, förebygga missförstånd och ge en ökad förståelse kring var man kan få stöd.

2.2.2 Genomförda aktiviteter

De två brobyggarna i förskolan har under projektiden genomfört sju föräldrautbildningar riktade till den somaliska målgruppen och totalt 101 föräldrar har deltagit på utbildningarna. Utbildningen har riktats till alla föräldrar i förskolan. Det har varit enklare att nå föräldrar som har barn på förskolan 25 timmar per vecka, eftersom utbildningarna varit förlagda på förmiddagen (bland annat på grund av lokalbrist). Detta innebär att de föräldrar som arbetar, studerar, deltar i SFI (Svenska för invandrare) med mera inte haft möjlighet att delta. Förutom de delar av utbildningen som

brobyggarna hållit i har barn- och elevhälsa, personal från socialkontoret, fältassistenter, familjecentral, ÖBO och polisen varit med och presenterat sitt arbete under utbildningarna.

Brobyggarna inom förskolan har även erbjudit utbildning till personalen och dessa har hållits i samband med de utbildningar som föräldrarna erbjudits. Fem utbildningstillfällen för sju olika förskolor har anordnats, samt en utbildning där personal/chefer från samtliga förskolor i Vivalla bjudits in. Även utbildningar för föräldrar med barn i skolan har anordnats men inte i lika stor utsträckning. Två utbildningar har genomförts med cirka 20 föräldrar. Målet har varit att erbjuda samtliga föräldrar med barn i förskoleklass och årskurs 1 på Vivallaskolan en utbildning. Förutom de delar som brobyggarna hållit i har även här barn- och elevhälsa, personal från socialkontoret, fältassistenter, familjecentral, ÖBO och polisen varit med och presenterat sitt arbete.

Brobyggare placerade i skolan har också deltagit på flera olika föräldramöten, utvecklingssamtal, trygghetsärenden, elevhälsoärenden, hållit i lektioner och varit med på föräldraråd. En stor del av arbetet har handlat om att bygga relationer och att vara ett stöd, mest till eleverna men också till föräldrar och personal. Exempelvis har brobyggare varit med föräldrar på socialtjänstens förebyggande utbildningar på skolan.

Under sommarlovet 2018 erbjöds ett sommarkollo för romska barn under fem dagar. Kollot leddes av de romska brobyggarna och totalt deltog 10 barn. Cirka 10 romska barn deltar i ett fotbollslag, med vilka de tränar två gånger i veckan samt spelar match en gång i veckan under säsong.

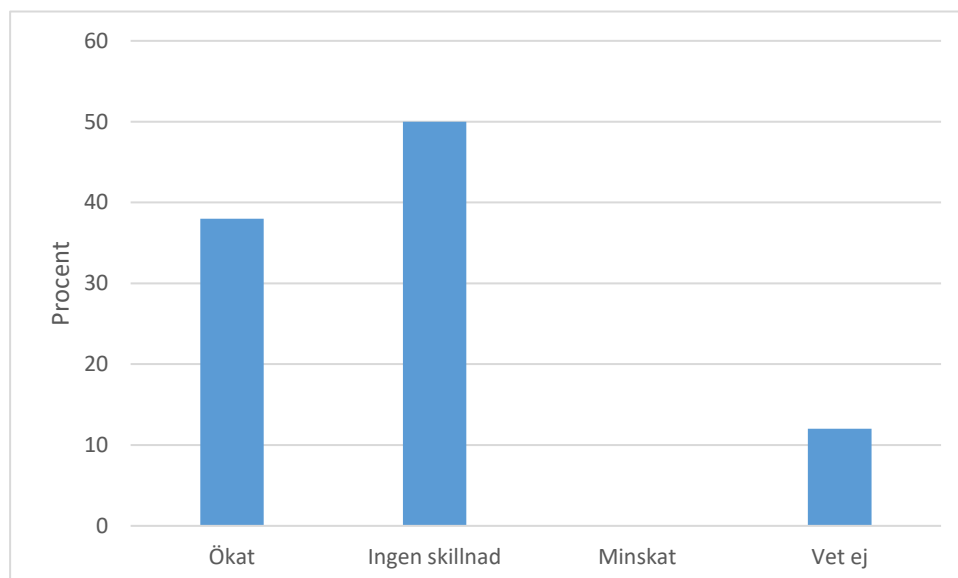
2.2.3 Resultat

Vid olika omgångar under satsningens gång har separata utvärderingsenkäter getts ut till de pedagoger/elevhälsoteam inom förskola och skola som varit involverade i arbetet med den sociala investeringen Brobyggare. Även de samverkanspartners och föräldrar som deltagit på brobyggarnas utbildningar i förskolan har utvärderats genom separata enkätundersökningar. Varje separat undersökning innehöll specifika frågeställningar kopplat till den svarandes område (arbetet med elevers frånvaro/måluppfyllelse i skolan eller föräldrautbildningar i förskolan). Resultatet av dessa undersökningar presenteras i kommande avsnitt samt i avsnitt 2.3.

Utvärderingsenkät riktad till pedagoger/elevhälsoteam i skolan

67 procent besvarade enkäten som riktade sig till skolpersonal på skolorna Vivalla och Västra Engelbrekt (8 av 12), där 38 procent av de svarande tycker att kontakten mellan skola och föräldrar ökat tack vare brobyggarnas arbete. Största andelen av de svarande (50 procent) ansåg att det inte blivit någon skillnad i kontakt mellan skola och föräldrar, medan 12 procent svarat att de inte vet. Resultatet presenteras nedan i diagram 1.

Diagram 1. Har kontakten mellan skolan och föräldrarna förändrats genom brobyggarna?

I diagram 2 nedan presenteras hur en eventuell förändring av kontakterna mellan skola och föräldrar sett ut. De svarande har fått besvara två påståenden, där det första indikerar att skolan i större utsträckning än tidigare tagit kontakt med föräldrarna och det andra att föräldrarna i större utsträckning än tidigare tagit kontakt med skolan. Svartalternativen har varit *Ja*, *Nej* eller *Vet ej*.

Svaren i diagram 2 stämmer överens med resultatet från föregående fråga i diagram 1, då andelen som besvarat båda påståendena med *Ja* är densamma som andelen pedagoger som anser att kontakten mellan skola och föräldrar har ökat (38 procent). Andelen svarande som anser att det inte blivit någon skillnad i kontakterna är även den densamma som de som besvarat båda påstående med *Nej* (50 procent). Resultatet tyder därmed på att det inte skett någon envägskommunikation mellan skola och föräldrar i de fall då kontakterna ökat, utan båda parter har varit drivande i att ta en kontakt. Samma slutsats går att dra för de fall där det inte blivit någon skillnad i kontakten mellan skola och föräldrar, då ingen av parterna i större utsträckning än tidigare kontaktat den andra, enligt de som besvarat enkäten.

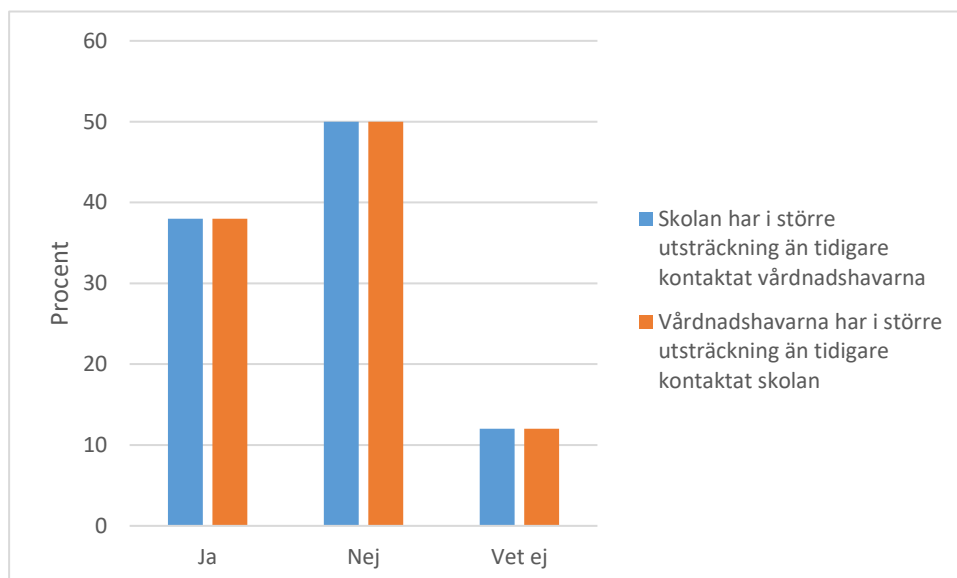
De pedagoger som besvarat något/båda påståendena med svarsalternativ *Ja* ombads lämna en kommentar kring varför och ifall skola/föräldrar haft stöd av en brobyggare i kontakten. Tre av kommentarerna citeras nedan:

"I början fungerade kontakten med hemmet bättre och brobyggaren kontaktade vårdnadshavare och skötte kontakten."

"Vi har haft ett stort stöd i kontakten och kunnat skapa tryggare relationer till många av föräldrarna. Både med vår romska brobyggare och även med vår somaliska brobyggare har det fungerat mycket bra."

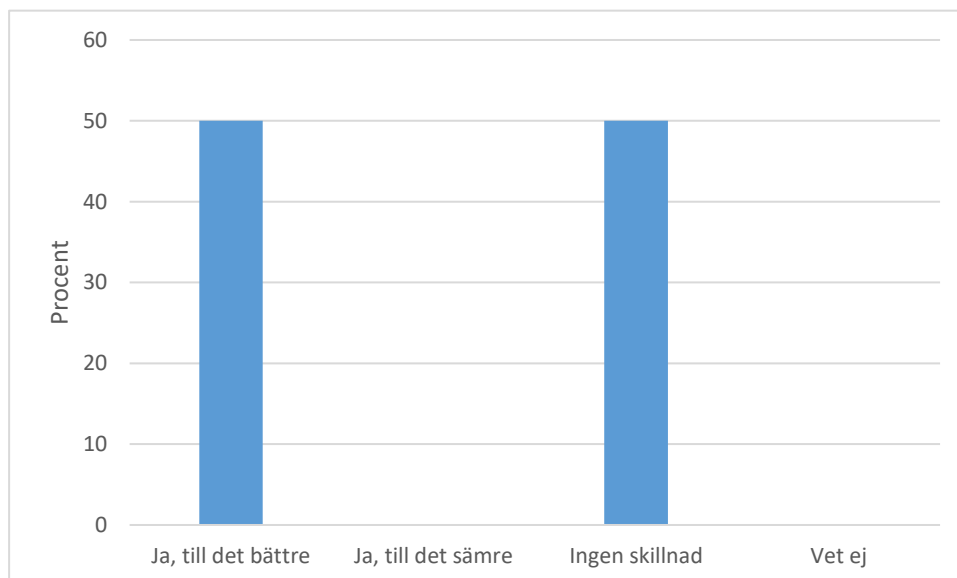
"Ja många av våra somaliska mammor tar direkt kontakt med vår brobyggare när de kommer på morgonen."

Diagram 2. Hur har en (eventuell) förändring av andelen kontakter mellan skola och föräldrar sett ut?

Ett av målen med den sociala investeringen har varit att förbättra relationen mellan föräldrar och skola. Resultatet i diagram 3 nedan visar att hälften av de svarande anser att relationen har förändrats till det bättre, hälften anser att det inte blivit någon skillnad och ingen anser att relationen försämrats i och med satsningen. De svarande som angett att relationen förändrats till det bättre har motiverat sitt svar med att fler elever än tidigare kommer till skolan i tid och att brobyggarna fungerat som en länk mellan föräldrar och skola.

Diagram 3. Anser du att relationen mellan föräldrar och skolan har förändrats i och med satsningen?

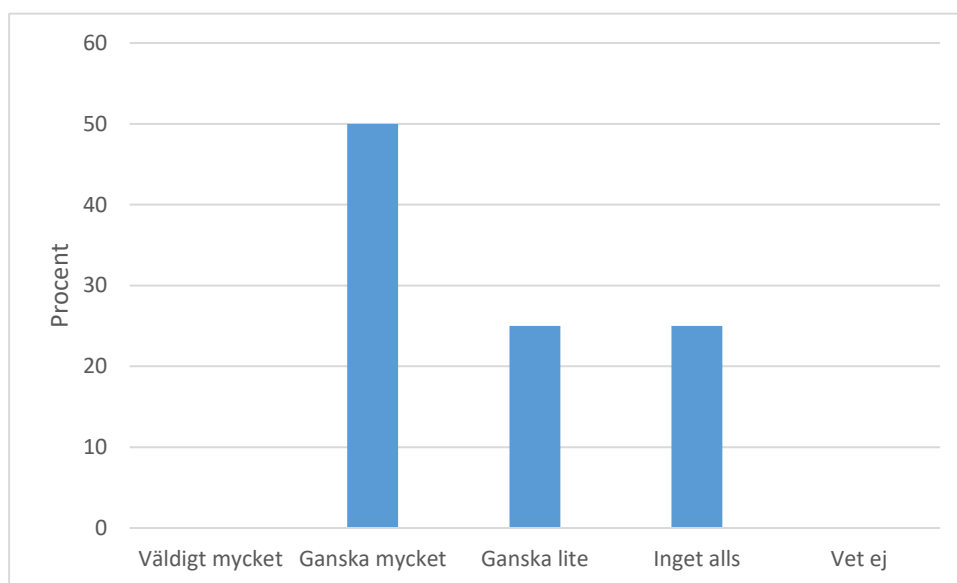
Innan den sociala investeringen startade var en förhoppning att brobyggarna skulle bidra till att öka kulturkompetensen hos den ordinarie personalen i skolan. Diagram 4 nedan visar att det råder delad uppfattning hos de som besvarat enkäten ifall satsningen bidragit till just detta. 50 procent av de som besvarat enkäten anser att de fått ganska mycket ökad kompetens för målgruppen och dess kultur, medan resterande 50 procent har svarat att de inte fått så mycket eller ingen ökning alls av kulturkompetensen.

En av anledningarna till att resultatet skiljer sig åt mellan de som besvarat enkäten kan vara att förutsättningarna ser olika ut beroende på vilken skola de tillhör. Vissa av de svarande kan komma i kontakt med kulturen dagligen medan andra aldrig eller mycket sällan varit i kontakt med den. De pedagoger som valde att lämna en kommentar citeras nedan:

”Vi har samtalats kring situationer som uppstått med våra brobyggare och på så sätt fått en ökad förståelse/insikt i varför vissa situationer kan uppstå.”

”Vi har fått hjälp att förstå deras kultur.”

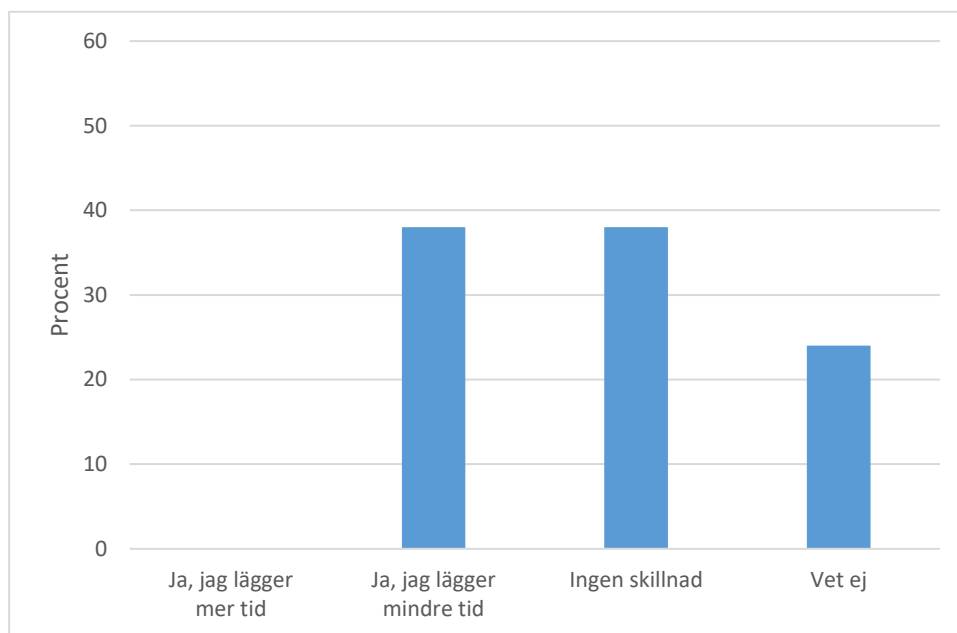
Diagram 4. Anser du att satsningen gett dig ökad förståelse/kulturkompetens för målgruppen?

Ytterligare en förväntning av satsningen var att brobyggarna skulle minska tiden som pedagogerna lägger på att ge samhällsinformation till föräldrarna. Även här skiljer sig åsikterna åt mellan de svarande, där 38 procent angett att de lägger mindre tid på att ge samhällsinformation, 38 procent (lika stor andel) har angett att det inte blivit någon skillnad och 24 procent har svarat *Vet ej*. Dessa resultat presenteras nedan i diagram 5. En kommentar som lämnats i och med frågan citeras nedan:

”Brobyggarna skulle behöva vara med mer i arbetslagen.”

Diagram 5. Anser du att tiden du lägger på att ge samhällsinformation till föräldrarna förändrats i och med satsningen?

I diagram 6 presenteras resultatet för hur de pedagoger som besvarade enkäten anser att satsningen bidragit till att öka föräldrarnas förståelse för barnens skolgång. Hälften av de svarande anser att föräldrarnas förståelse har ökat tack vare brobyggarnas arbete, 12 procent ser ingen skillnad, ingen anser att förståelsen har försämrats och 38 procent har svarat att de inte vet. De pedagoger som valt att lämna en kommentar formulerade sig på följande sätt:

"Vårdnadshavarna har en större förståelse då de får saker förklarade på sitt modersmål."

"I och med att just "våra" brobyggare är så aktiva och insatta så hjälper det alla."

"De har hjälpt till att förklara vad vi menar."

Diagram 6. Anser du att satsningen bidragit till att öka föräldrarnas förståelse för vikten av barnens skolgång?

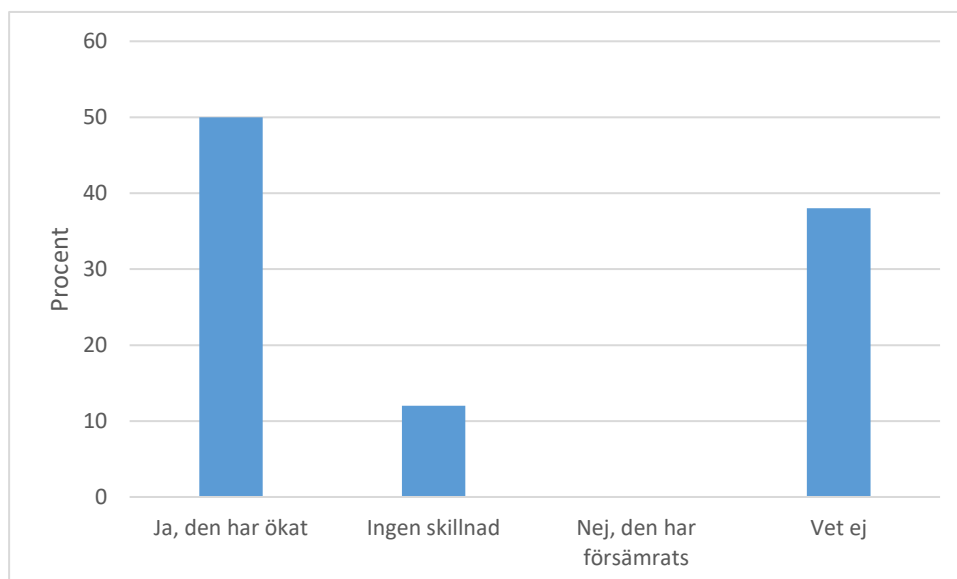

Diagram 7 visar att hälften av de som besvarat enkäten anser att verksamheten är i behov av brobyggare, medan 12 procent inte ser ett behov och 38 procent svarat att de inte vet. Detta resultat

överensstämmer väl med de övriga diagrammen från utvärderingsenkäten som presenterats ovan, att det råder delade meningar kring behovet av brobyggare. De pedagoger som valt att kommentera frågan citeras nedan:

”Skulle behövas om det fanns en tydlig arbetsbeskrivning och tydliga arbetsuppgifter. Behöver finnas fler former för hur brobyggarna kan arbeta med föräldrar och elever.”

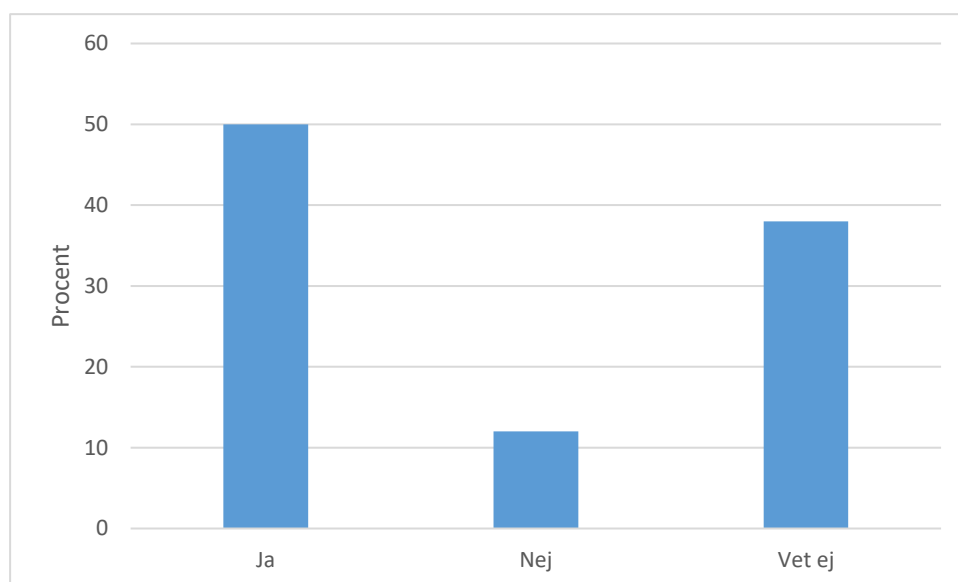
”Hade varit bra för oss lärare att få veta mer om projektet och vad vi skulle kunna ha för samarbete för att det ska ge något resultat. Hade behövt haft en träff med brobyggarens chef och innan veta förutsättningarna.”

”Till en början hjälpte det oss och hade lättare att få kontakt med föräldrarna. Sen försvann brobyggaren mer och mer och kontakten blev då sämre.”

”Brobyggarna behöver kunna arbeta med alla föräldrar och elever. Viktigt att brobyggarna har en professionell roll och inte blir privat med föräldrar och elever.”

”Jag tror att det är väldigt personstyrkt hur det fungerar.”

Diagram 7. Anser du att brobyggare behövs?

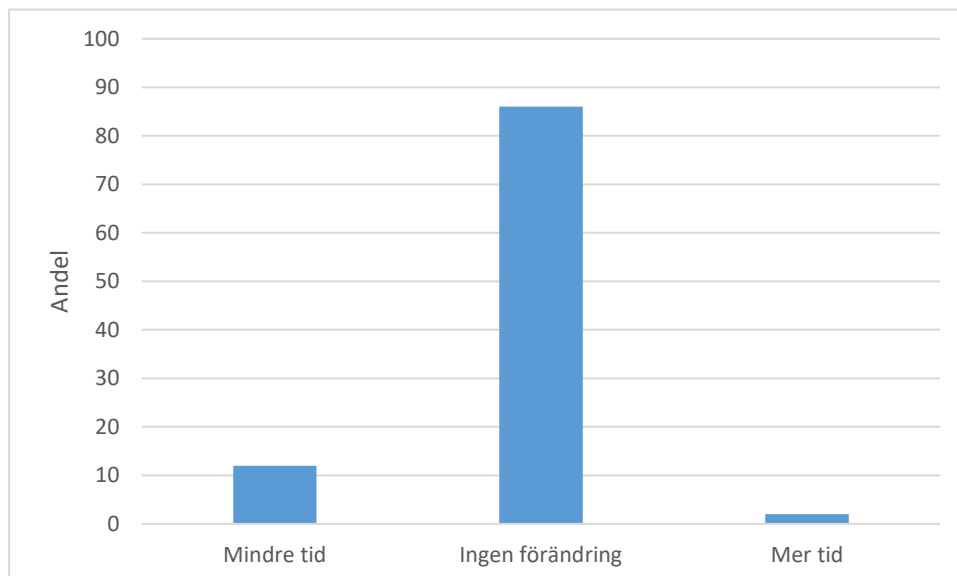

Utvärderingsenkät riktad till pedagoger i förskolan

Pedagoger på förskolorna Ökna, Hallongården, Musikanten, Författaren, Nybacken och Almgården har fått besvara en utvärderingsenkät angående brobyggarnas arbete/utbildning av målgruppen i Vivalla. Pedagoger från förskolorna besvarade enkäten en gång vardera vid sex olika tillfällen (mellan oktober 2017 och juni 2018) och totalt 43 pedagoger deltog i utvärderingen.

Diagram 8 visar att majoriteten av pedagogerna (86 procent) vid utvärderingstillfällena angett att det inte skett någon förändring i den tidsåtgång som krävs för att hjälpa föräldrar med praktiska frågor (som inte direkt rör barnet). 12 procent av pedagogerna anser att de lägger mindre tid på att förklara praktiska frågor för föräldrarna medan 2 procent anser att tidsåtgången ökat.

Diagram 8. Har tiden du behöver hjälpa föräldrar med praktiska frågor, som inte direkt rör barnet, påverkats av satsningen?

Majoriteten av pedagogerna (76 procent) anser att brobyggarnas föräldrautbildning bidragit till en ökad förståelse hos föräldrarna för det svenska samhället (besvarat frågan med *Ja, i hög grad* eller *Ja, till viss del*), medan 24 procent anser att utbildningen inte ger någon nämnvärd ökning i förståelsen för det svenska samhället. Resultatet presenteras nedan i diagram 9. I och med frågan valde ett antal pedagoger att lämna ytterligare en kommentar, ett urval av dessa citeras nedan:

"Genom ökad förståelse hos föräldrarna sker det dialoger i hemmet rörande förskola och viktiga samhällsfrågor. Inställning till polis och socialtjänst främjas också."

"Tror det är positivt men har inte själv sett någon skillnad."

"Ja det är förhoppningen, främst info om Barnkonventionen, socialtjänsten och barnens rätt. Att det ska bidra till mindre rädsla, kunskap om sociala myndigheter och i en förlängning hjälper det barnen."

"Arbetet som Brobyggarna gör BÖR utvidgas och förändras i sin struktur och arbete. Kursen som erbjuds ska vara kopplad till arbetsförmedlingen eller socialtjänsten på det viset att vårdnadshavaren ska söka kursen för att få ekonomiskt stöd precis som att de behöver gå i skolan för att få bidrag eller ekonomi att motiveras att komma in i det svenska samhället. Den ansvariga pedagogen som arbetar tillsammans med Brobyggaren ska vara med på varje kurstillfälle och möten. Brobyggarna ska ingå i Barn-och elevhälsoteamet. Satsa större = bättre resultat! Brobyggarna behövs och behöver hjälp."

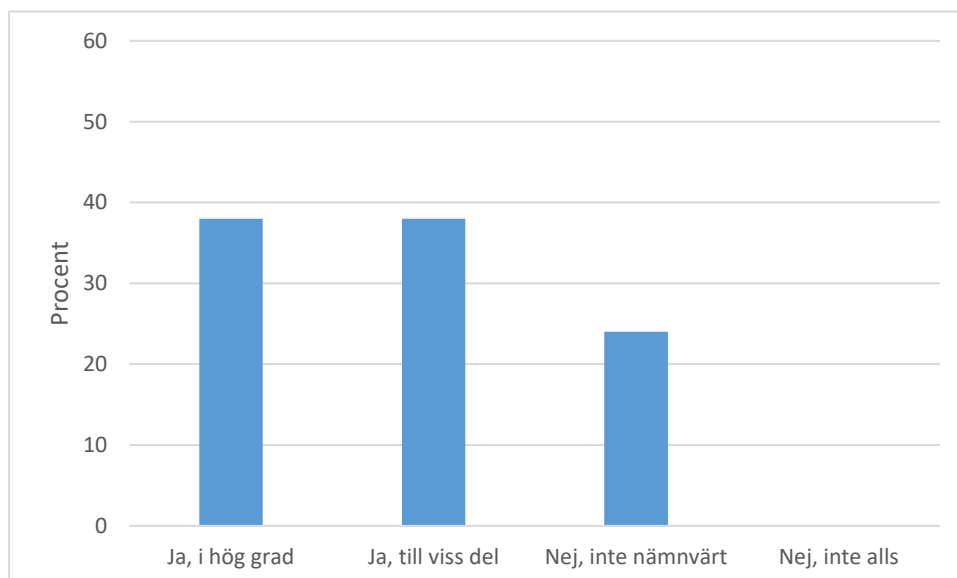
"Ja på det sättet allt fortfarande är relativt nytt. Men jag tror på det arbetet, att det kommer att leda till ökad förståelse. Kanske är det ännu bara någon förälder som fått ökad förståelse."

"Jag har upplevt och sett föräldrar som blir intresserade men jag tycker att föräldrarna behöver mer tid och utbildning för att öka förståelsen."

"Väldigt oklart men förhoppningsvis blir barnen mer delaktiga och närvaron högre."

"Har inte märkt av någon förändring."

Diagram 9. Tror du brobyggarnas föräldrautbildning bidragit till ökad förståelse för det svenska samhället?

Utvärderingsenkät riktad till samverkanspartners

En enkätundersökning har skickats ut till sex av de verksamheter som haft samverkan med brobyggarna i förskolan och varit med och informerat om sin verksamhet på deras föräldrautbildningar, varav fyra samverkanspartners (67 procent) besvarade enkäten. Exempel på verksamheter som brobyggarna samarbetat med är socialkontoret i Vivalla, Polisen och ÖBO.

Av de fyra verksamheter som besvarade enkäten anser alla att det finns ett behov av en brobyggare i deras verksamhet (50 procent har svarat *Mycket* och 50 procent har svarat *Till viss del*). Resultatet presenteras nedan i diagram 10. Alla verksamheter har även angivit att de skulle kunna tänka sig ett fortsatt deltagande i brobyggarnas utbildningsinsatser även i framtiden.

Diagram 10. Anser du att det finns ett behov av en brobyggare i er verksamhet?

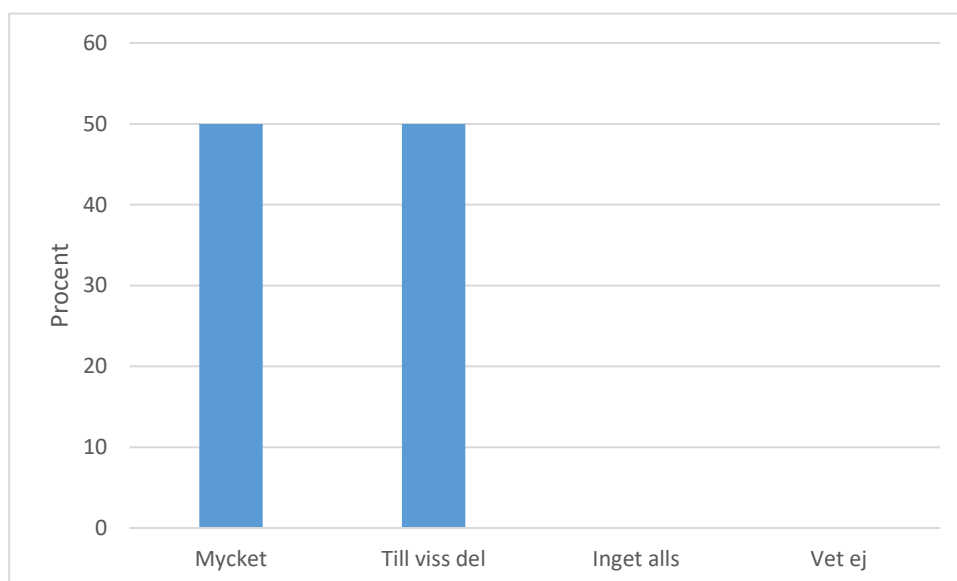
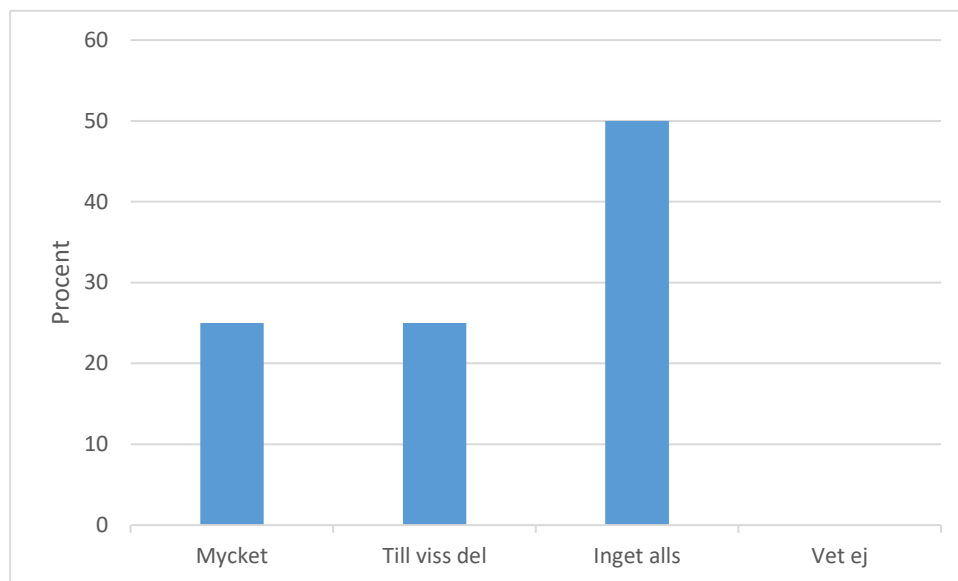

Diagram 11 visar att det råder en delad uppfattning kring ifall verksamheterna fått en ökad kulturkompetens för målgruppen tack vare brobyggarna. Hälften av verksamheterna anser att de

ökat sin kulturkompetens i olika grad, medan den andra hälften inte anser att de fått någon förhöjd kompetens kring målgruppen. En verksamhet har lämnat en kommentar i samband med frågan och efterfrågat en egen utbildning för verksamheten kring målgruppens kultur.

Diagram 11. Anser du att ni fått en ökad kulturkompetens för målgruppen i er verksamhet tack vare brobyggare?

Ett syfte med att verksamheterna bjudits in till brobyggarnas föräldrautbildningar har varit att nå ut till målgruppen på ett bättre sätt och därmed öka antalet kontakter. 25 procent av verksamheterna anser att det skett en ökning i antalet kontakter, medan 50 procent inte ser någon förändring och 25 procent anser sig inte veta. Resultatet presenteras nedan i diagram 12. Två kommentarer som lämnats i samband med frågan citeras nedan:

”Vi upplever en ökning av kontakter som tas med oss i mottagning i samband med informationsträffar på förskolorna.”

”Vi har haft bra samverkan med brobyggare när vi blivit inbjudna till infogrupper.”

Diagram 12. Anser du att det skett en förändring i antalet kontakter med målgruppen ute i verksamheten?

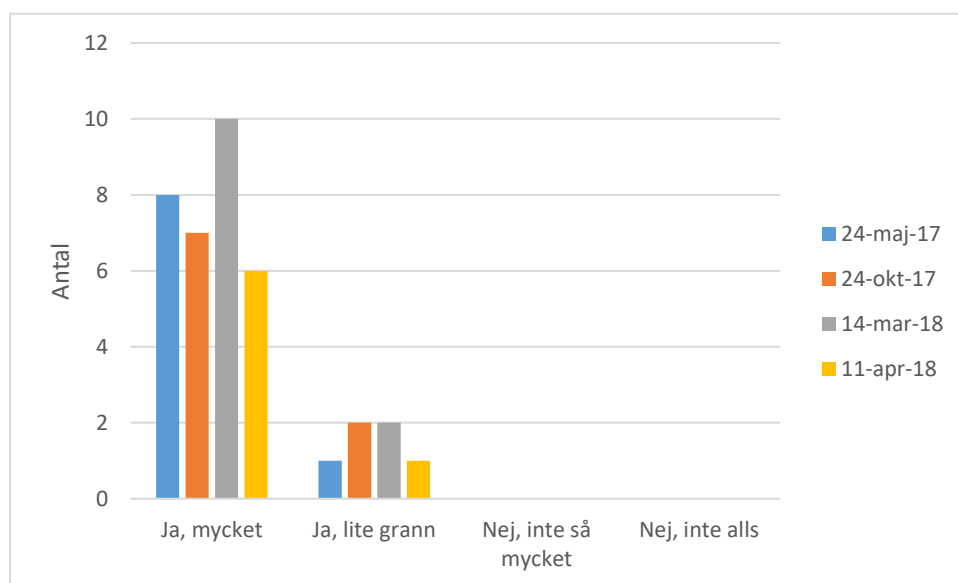

Utvärderingsenkät riktad till föräldrar som deltagit på föräldrautbildningarna

Under satsningens genomförande har sju föräldrautbildningar arrangerats, varav fyra utbildningar utvärderat föräldrarnas kunskapsökning via mentometerknappar. Utvärderingarna redogörs för i nedanstående avsnitt där resultatet presenteras i *antal* föräldrar som valt ett visst alternativ och inte *andel* föräldrar, eftersom antalet svarande skiljer sig åt mellan frågorna. Utbildningarna som ligger till grund för utvärderingen genomfördes 24 maj 2017, 24 oktober 2017, 14 mars 2018 och 11 april 2018.

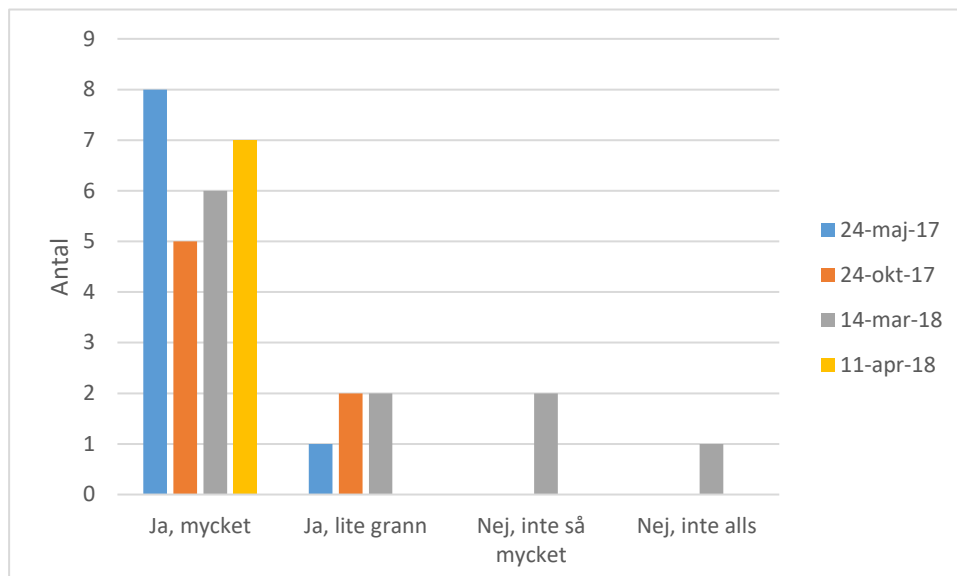
Diagram 13 visar att en majoritet av föräldrarna som besvarat utvärderingarna anser att de känner sig mycket tryggare i sin kontakt med förskolan än de gjorde innan utbildningen. Alla föräldrar som medverkat i utvärderingen anser att de i någon grad känner sig tryggare i kontakten med förskolan än de gjort tidigare.

Diagram 13. Känner du dig tryggare i dina kontakter med förskolan än du gjorde innan utbildningen?

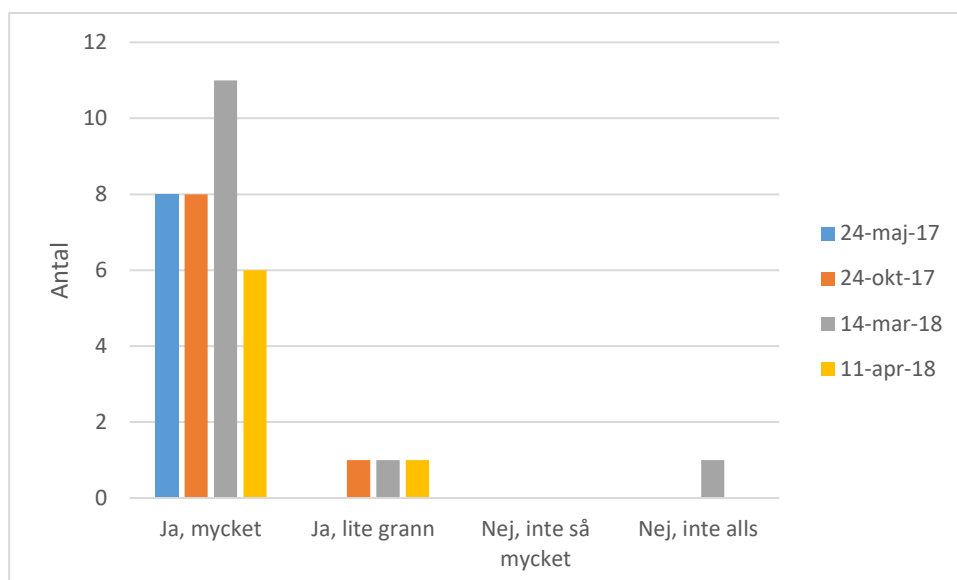
Majoriteten av föräldrarna som medverkat i utvärderingen anser även att de via utbildningarna fått en ökad kunskap om socialtjänsten. Alla utom tre föräldrar anser att de i någon grad har fått mer kunskap om socialtjänsten än vad de hade innan utbildningen. Av de tre föräldrar som anser att de inte fått någon särskild kunskapsökning svarade en förälder att den inte alls blivit hjälpt av utbildningen. Resultatet presenteras i diagram 14.

Diagram 14. Har du fått mer kunskap om socialtjänsten än vad du hade innan utbildningen?

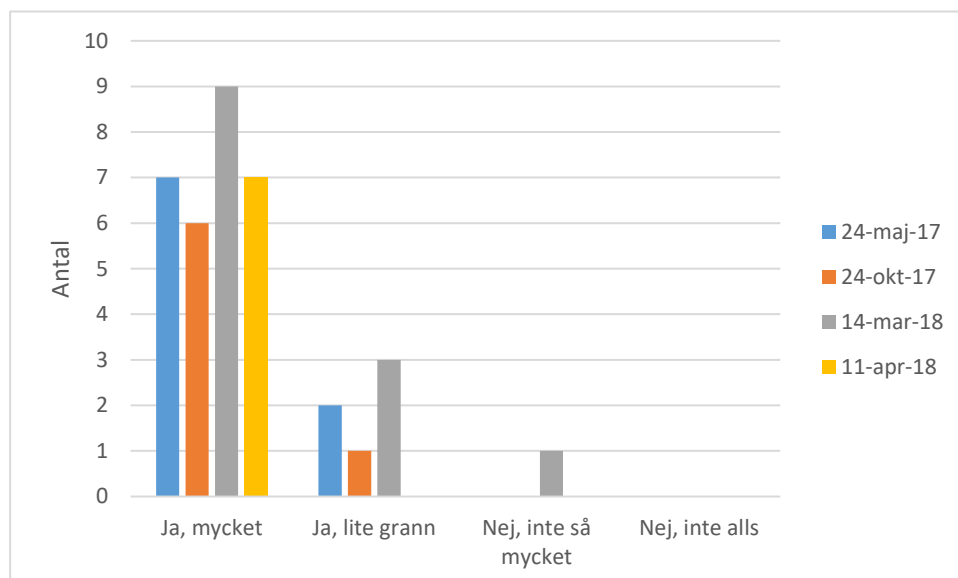
Ett av syftena med utbildningarna var att informera deltagarna om hur det är att vara förälder i Sverige. Resultatet i diagram 15 nedan tyder på att utbildningarna lyckats med just detta, då majoriteten av föräldrarna anser att de lärt sig mycket om hur det är att vara förälder i Sverige. Alla föräldrar utom en anser att de i någon grad fått en ökad kunskap kring hur föräldraskap fungerar i Sverige.

Diagram 15. Har du lärt dig mer om hur det är att vara förälder i Sverige?

De föräldrar som deltagit på utbildningarna som utvärderats ställer sig även positiva till den information som getts kring deras rättigheter och skyldigheter som föräldrar i Sverige. Samtliga föräldrar utom en har i någon grad angivit att de lärt sig mer om sina rättigheter och/eller skyldigheter i Sverige, där majoriteten angivit svarsalternativet *Ja, mycket*. Resultatet presenteras i diagram 16 nedan.

Diagram 16. Har du lärt dig mer om dina rättigheter och skyldigheter i Sverige?

Sammanfattning av enkätresultat

Nedan följer en sammanfattning av de ovan nämnda utvärderingsenkäter som getts ut i olika omgångar under perioden för satsningen till pedagoger i förskola och skola, samverkanspartners och föräldrar som deltagit på brobyggarnas utbildningar.

Resultatet av den enkät som gavs ut till de pedagoger i skolan som varit involverade i satsningen har visat sig vara svårtolkat. Hälften av pedagogerna anser att relationen mellan föräldrar och skola har förändrats till det bättre i och med satsningen, medan andra hälften anser att det inte blivit någon skillnad. Hälften har även angett att de tycker satsningen bidragit till att öka föräldrarnas förståelse för vikten av sitt barns skolgång, medan andra hälften inte tycker sig se någon skillnad eller besvarat frågan med *Vet ej*. Sammanfattande för hela enkätresultatet är att hälften av pedagogerna anser att brobyggare behövs och ger ett positivt resultat, medan andra hälften tycker att insatsen inte gör någon skillnad eller inte anser sig veta.

I förskolan anser majoriteten av de pedagoger som deltagit i enkätundersökningen att brobyggarnas föräldrautbildning bidragit till att öka förståelsen för det svenska samhället hos föräldrarna. Dock verkar detta inte ha resulterat i att pedagogerna lägger mindre tid på att hjälpa föräldrarna med praktiska frågor (som inte direkt rör barnet), vilket var en förhoppning.

De samverkanspartners som varit med och informerat om sina verksamheter på dessa utbildningar som brobyggarna i förskolan arrangerat anser alla (som besvarat enkäten) att de har ett behov av brobyggare. Dock anser endast en av fyra verksamheter att det skett en ökning av de kontakter som tas med målgruppen i verksamheten.

En klar majoritet av de föräldrar som deltagit på utbildningarna och besvarat utvärderingen anser att de lärt sig mer om vad det innebär att vara förälder i Sverige, fått en ökad kunskap om socialtjänsten och skolan samt ökad kunskap om sina rättigheter respektive skyldigheter.

2.3 Mål – Godkända betyg i årskurs 6 och i förlängningen gymnasiebehörighet efter årskurs 9

Enligt ansökan har satsningen två mål som relaterar till att elever inom målgruppen ska uppnå godkända betyg i årskurs 6 och i förlängningen gymnasiebehörighet efter årskurs 9. Dessa delmål listas nedan och beskrivs sammantaget i följande avsnitt.

- Fler elever i målgruppen uppnår godkända betyg i årskurs 6 och i förlängningen gymnasiebehörighet efter årskurs 9.
- Skolnärvaron hos målgruppen ökar.

2.3.1 Arbetssätt och metod

Ett av målen med den sociala investeringen har varit att öka närvaron hos de romska eleverna och att få de somaliska barnen att delta och vara aktiva i skolan. Därför har brobyggarna arbetat med att öka föräldrarnas förståelse för skolan. Det är också viktigt att öka pedagogernas medvetenhet om de kulturella skillnaderna och vad som kan underlätta för ett bra samarbete mellan skola och hem. Arbetssättet för att uppnå detta liknar mycket det som redan beskrivits i avsnitt 2.2.1. Exempelvis har brobyggarna arbetat för att belysa vikten av en fungerande skolgång genom att ge föräldrarna en ökad förståelse kring vad förskolans och skolans uppdrag är. Att passa tider, meddela frånvaro och följa regler är några exempel på saker som lyfts upp. Ytterligare en viktig del i uppdraget har varit att försöka få föräldrarna att engagera sig i förskolan och skolan.

2.3.2 Genomförda aktiviteter

Brobyggarna i skolan har arbetat med tre till fem familjer var, vilket innebär att de arbetat med cirka 35 – 40 barn. Totalt har 930 motivationshöjande insatser genomförts, riktade till elever i skolan under perioden för satsningen. Dessa motivationshöjande insatser innefattar läxhjälp, förebygga frånvaro, översättning av olika skoluppgifter, vara rastvärd med mera. I dessa insatser ingår även arbetsuppgifter kring andra elever än de romska/somaliska, som till exempel att vara ett stöd till läraren under lektionerna.

Brobyggarna har även deltagit på möten med barnens familjer där barnets skolgång berörts, för att vara med och förklara/översätta för att undvika missförstånd. Exempelvis möten mellan förälder och mentor, specialpedagog, skolpsykolog, socialtjänst med mera. Flera av de aktiviteter som beskrivits i avsnitt 2.2.2 syftar också till att uppnå målet att fler elever ska uppnå godkända betyg i årskurs 6 och i förlängningen gymnasiebehörighet efter årskurs 9.

2.3.3 Resultat

Utvärderingsenkät riktad till pedagoger/elevhälsoteam i skolan

Resultatet av utvärderingsenkäten som gavs ut till pedagogerna i skolan (se sida 11) visar att det råder delade meningar kring ifall satsningen bidragit till att förbättra barnens förutsättningar för en ökad måluppfyllelse, se diagram 17. 38 procent anser att satsningen bidragit till att ge barnen bättre förutsättningar för ökad måluppfyllelse, medan 24 procent besvarat frågan med *Vet ej*. Dock anser 38 procent av pedagogerna att satsningen inte gjort någon skillnad för barnens ökade måluppfyllelse (lika stor andel som anser att satsningen gett ökade förutsättningar för måluppfyllelse). Ingen av de svarande anser att satsningen bidragit till att försämra barnens

förutsättningar för en ökad måluppfyllelse. Två av de svarande pedagogerna har lämnat en kommentar till frågan som citeras nedan:

”Tanken med insatsen har varit en bra förutsättning för eleverna att nå sin måluppfyllelse, dock har det inte varit en tydlig arbetsbeskrivning på hur detta skulle bidra till en högre måluppfyllelse.”

”Eleverna är mer delaktiga.”

Diagram 17. Anser du att förutsättningarna för barnen att öka sin måluppfyllelse i skolan har förändrats i och med satsningen?

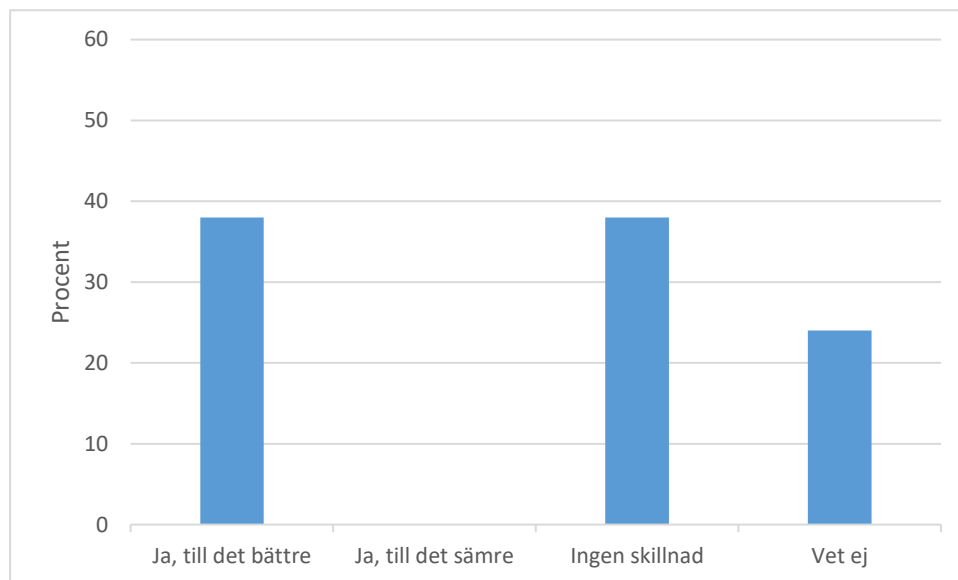
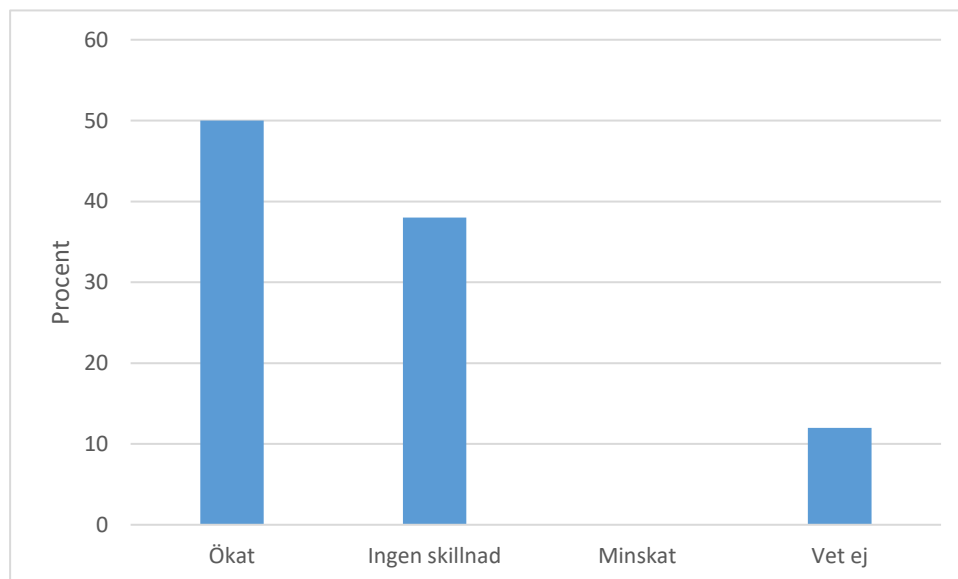

Diagram 18 visar resultatet för hur pedagogerna som medverkade i utvärderingsenkäten anser att barnens skolnärvaro påverkats i och med brobyggarnas arbete. Hälften av de svarande anser att närvaron hos eleverna har ökat, 38 procent ser ingen skillnad, inga pedagoger anser att närvaron har minskat och 12 procent anser sig inte veta ifall närvaron har påverkats i och med satsningen. Något som bör beaktas är att frågan kan tolkas på olika sätt, en elev skulle till exempel fysiskt kunna vara på plats i skolan men inte vara aktivt närvarande på lektion.

Diagram 18. Hur har barnens skolnärvaro påverkats i och med satsningen?

Utvärdering av betyg och närvaro

För att mäta vilken effekt brobyggarnas arbete haft på elevernas progression i skolan jämförs betygen från och med höstterminen 2016 till och med vårterminen 2018. En förhoppning med satsningen var att andelen icke godkända betyg (F) skulle minska. I tabell 1 nedan har tre elever som under satsningens gång fått betyg i svenska, matematik och engelska sammanställts. Anledningen till att det endast är tre elever som ingår i betygsutvärderingen är att det varit svårt att få in uppgifter kring målgruppen. Det beror bland annat på grund av sekretess, bristfällig förankring vid satsningens start och att uppgifter försvunnit då personal i elevhälsoteamen och rektorer på berörda skolor slutat (som var med vid initiering av satsningen).

Höstterminen 2016 fungerar som basmätning, medan brobyggarnas arbete gentemot eleverna pågått från och med vårterminen 2017. Resultatet visar att det inte skett någon progression av elevernas betyg under det första året av satsningen (2017), utan betygsfördelningen för de tre eleverna har varit densamma som vid basmätningen. Under 2018 går det se en minskning av andelen icke godkända betyg från 89 procent till 67 procent, dock har ingen av de tre eleverna lyckats uppnå godkänt betyg i alla tre ämnen (svenska, matematik och engelska). Eftersom det endast är tre elever som ingår i underlaget, samt att arbetet med eleverna endast pågått i cirka två år, går det inte koppla minskningen i andelen icke godkända betyg till arbetet som brobyggarna utfört. En längre mätperiod och ett större betygsunderlag krävs för att kunna analysera eventuella samband. Den kvantitativa målsättningen om att minst 80 procent av eleverna inom målgruppen ska uppnå godkänt resultat på nationella proven i matematik går därför heller inte att påvisa.

Tabell 1. Betygsfördelning för tre elever i satsningen under HT 16, VT 17, HT 17 och VT 18.

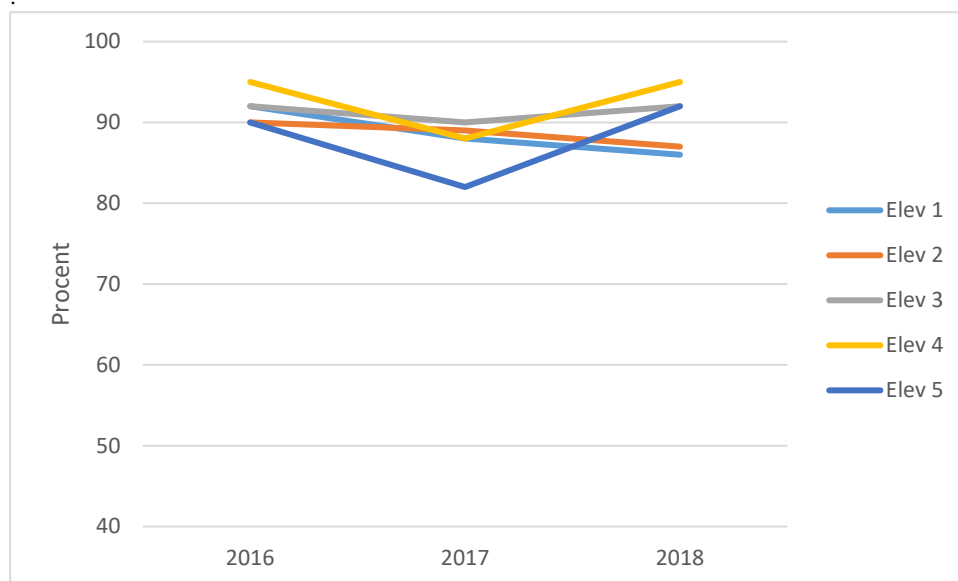
Betyg	2016	2017		2018
	Hösttermin ÅK 6	Vårtermin ÅK 6	Hösttermin ÅK 7	Vårtermin ÅK 7
F	89%	89%	89%	67%
E	0%	0%	0%	22%
D	0%	0%	0%	11%
C	11%	11%	11%	0%

En första indikation på att eleverna ökat sitt deltagande i undervisningen, som på sikt kan komma att leda till ökad måluppfyllelse, är elevernas skolnärvaro. Nedan redovisas närvaron för fem elever som tagit del av brobyggarnas insatser i skolan. Anledningen till att det endast finns underlag för fem av cirka 35 elever är, precis som i betygsutvärderingen, på grund av sekretess, bristfällig förankring vid satsningens start och att uppgifter försvunnit då personal i elevhälsoteamen och rektorer på berörda skolor slutat. Diagram 19 visar andelen närvaro¹ per elev under höstterminen 2016, vårtermin och hösttermin 2017 samt vårterminen för 2018. Resultatet visar att samtliga fem elever under satsningens gång aldrig haft mindre än 80 procent närvaro (som minst har en elev haft 82 procent). Anledningen till att närvaron ser ut att minska under 2017 kan bero på att både vårterminen och höstterminen 2017 ryms under samma värde (2016 och 2018 innehåller endast värden för en termin vardera), vilket kan påverka resultatet.

¹ Om en elev inte varit närvarande kan det bero på både giltig och ogiltig frånvaro.

Vid satsningens start gjordes ingen basmätning av elevernas närvaro, men enligt biträdande rektor går det inte se någon större skillnad vid en jämförelse av närvaron innan satsningen drog igång och efter satsningen. Dock anser biträdande rektor att skolengagemanget hos dessa fem elever har ökat tack vare brobyggarens arbete. Eftersom underlaget är så pass litet (endast fem elever) och att mätperioden varit kort, går det i nuläget inte påvisa att satsningen uppnått den kvantitativa målsättningen om att den ogiltiga frånvaron inom målgruppen halverats. I och med att underlaget för en kvantitativ analys av elevernas närvaro varit bristfällig har detta även följts upp i form av intervjuer, se avsnitt *Måluppfyllelse* på sida 31.

Diagram 19. Andelen närvaro i skolan för fem elever under HT 16, VT 17, HT 17 och VT 18.

2.4 Intervjuresultat

Elva öppna intervjuer har genomförts, i grupp eller individuellt, med nuvarande och tidigare projektledare, brobyggare, biträdande rektor på Västra Engelbrektskolan, rektor på Vivallaskolan och Gumaeliuskolan, ansvariga förskolechefer, enhetschef socialkontoret i Vivalla, verksamhetschef Partnerskap Örebro samt ansvarig förvaltningschef, tillika projektägare. Totalt har 18 personer deltagit på intervjuerna, som syftat till att fånga sådana kvalitativa aspekter som inte synliggjorts av övriga uppföljningsdata. Intervjuerna har, utifrån en strukturerad intervjumall, fokuserat på hur satsningens mål och resultat har uppnåtts, samt hur upplevda positiva effekter respektive hinder och svårigheter har uppstått och visat sig. Vidare har diskussioner förts kring behov av fortsatt utveckling och eventuell implementering.

Brobyggarna har, utöver utvärderingsteamets intervjuer, genomfört fyra intervjuer med fyra föräldrar. Intervjuerna har genomförts med samma upplägg som beskrivs ovan men med större fokus på mål och resultat. Det finns en risk för bias i metod och urval av föräldrar, men utan brobyggarnas medverkan har utvärderingsteamet inte haft samma möjlighet att fånga upp föräldrarnas synpunkter. Teamet har bedömt att fördelen med att få med deras synpunkter överväger risken med bias. Nedan redovisas resultaten från samtliga intervjuer, sammantaget under respektive rubrik.

Förutsättningar

Av intervjuerna framgår att satsningens uppstart hösten 2016 gick snabbt i och med att sex romska brobyggare behövde rekryteras på kort tid eftersom utbildningen på Södertörns högskola startade samma höst. Vid den tidpunkten var det inte beslutat att satsningen skulle vara en social investering, enligt projektledarna. Däremot var starten trevande tills arbetet kom igång med verksamheterna och målgruppen var identifierad. Den somaliska delen i satsningen startade ungefär ett halvår senare när de fyra brobyggarna började sitt arbete i februari och mars 2017. De somaliska brobyggarna kom ut i verksamhet under sommaren. Enligt flertalet av de intervjuade har den snabba uppstarten i kombination med personalbyten, både avseende projektledare och rektorer, bidragit till att satsningen inte blivit tillräckligt förankrad med verksamheterna. Inledningsvis var även brobyggarnas uppdrag otydligt för alla parter, framförallt uppdraget för arbete med skola, vilket medförde en svårighet för brobyggarna att komma igång med arbetet tillsammans med dem. Uppdraget formades efterhand och blev tydligare från hösten 2017.

Metod och praktiskt arbetssätt

Förskola

Två somaliska brobyggare har genomfört insatser i förskolor i Vivalla för den somaliska målgruppen. Enligt de intervjuade har de brobyggarna i huvudsak genomfört utbildningar för föräldrar och föreläst för förskolans personal. Brobyggarna har varit 2–3 månader per förskola och utbildning för föräldrar sker någon månad efter starten. Arbetssättet upprepas därefter vid varje ny förskola. Vid tidpunkt för intervjuerna har brobyggarna varit på sju av elva förskolor i Vivalla. Enligt de intervjuade har en viktig del i brobyggarnas arbete varit att bygga relationer med föräldrarna. För att fånga upp föräldrarna har brobyggarna funnits på förskolan vid hämtning och lämning av barnen, men även funnits på familjecentralen och BVC. Där har brobyggarna kunnat berätta vilka de är och att de erbjuder föräldrarna utbildning. Enligt en av förskolecheferna har brobyggarna ”kulturtolkat” och fungerat som en länk mellan personal och föräldrar. Brobyggarna har kunnat förklara för de föräldrar som är nya i samhället hur vissa saker fungerar och samtidigt förklarat för personalen hur den somaliska kulturen fungerar. För föräldrarna har det handlat om att förklara varför det är viktigt att passa tider på förskolan, att man ringer och meddelar om lämning av barn blir försenat. Efterhand under satsningens genomförande har brobyggare även hänvisat eller slussat syskon och föräldrar vidare utifrån behov till andra kontakter, exempelvis arbetskonsulent, enligt en av förskolecheferna. Mestadels är det, enligt de intervjuade, mammorna som deltar på utbildningarna, varför brobyggarna även försökt nå ut till papporna genom att finnas på plats i Vivalla centrum. Enligt en av förskolecheferna har brobyggarnas arbetssätt i förskola utvecklats under satsningens gång. *”Det är egentligen inte förrän nu som vi känner hur vi ska arbeta. Det har tagit sin tid, handlar om tillit och förtroende, bygga broar mellan personal och föräldrar”*. Enligt flera intervjuade är en fördel med brobyggarnas arbetssätt att deras kulturkompetens nyttjas vilken varit en grund för att kunna bygga relationer och ge föräldrar redskap för att kunna vara bra föräldrar i Sverige. En nackdel, enligt en av förskolecheferna och brobyggare, är att utbildningarna genomförts dagtid vilket har medfört att föräldrar som arbetar eller studerar inte kunnat delta.

Skola

Sex romska brobyggare har genomfört insatser på Vivallaskolan, Västra Engelbrekt och Gumaelius för den romska målgruppen. En somalisk brobyggare (från början två somaliska brobyggare) har genomfört insatser på Vivallaskolan för den somaliska målgruppen. Arbetet med att identifiera elever med låg närvaro på de deltagande skolorna har gått till på olika sätt på skolorna. I vissa fall har elevhälsan bidragit i arbetet inledningsvis medan i andra fall har brobyggaren gjort större delen av arbetet själv. I och med elevhälsans involvering kan insats med hjälp av brobyggare ses som en särskild stödåtgärd till eleven. Enligt samtliga intervjuade har brobyggare fungerat som en länk mellan skola och hemmet i syfte att minska frånvaron. Gemensamt för brobyggarna i skolan är fokus på att bygga relationer med elev, föräldrar och personal samt att kulturtolka där det behövs. Kontakt tas med eleven och föräldern innan eleven kommer till skolan och samtalet kan handla om hur dagen ska bli, hur eleven ska bete sig och vad som förväntas med mera. I vissa fall har brobyggare även mött upp eleven hemma och gått med eleven till skolan. Brobyggarna har vid behov deltagit på lektionerna i skolan tillsammans med eleven. De romska brobyggarna har under satsningens gång genomfört en utbildning på Södertörn på halvtid, vilket har påverkat när de kan vara i skolan, enligt rektor på Vivallaskolan.

Av intervjuerna framgår att brobyggarna har involverats olika i skolornas arbete. På Västra Engelbrektsskolan har brobyggaren haft mycket kontakt med berörda mentorer. Enligt brobyggaren, har mentorerna också tagit kontakt med brobyggaren och bitt om råd och stöd. Brobyggaren har deltagit på informationsträffar och föräldramöten med mera. Den främsta fördelen är att brobyggaren snabbt kan förklara om föräldern inte förstår, enligt en förälder. Biträdande rektorn på skolan har varit involverad genom att bistå i att hitta formerna för arbetet tillsammans med brobyggaren. På Gumaeliuskolan har de inte hunnit få kontinuitet i arbetet mestadels beroende på att brobyggaren har varit sjukskriven på senare tid, enligt rektorn. På Vivallaskolan har brobyggarna inte haft samma kontakt med mentorerna, enligt brobyggarna. Enligt en brobyggare, *”vi har inte haft kontakt med någon mentor, eftersom de inte riktigt vet varför vi är där”*. Enligt brobyggarna har de blivit som en extra resurs på grund av detta. De har försökt hitta en balans i att vara behjälpliga som extra resurs och samtidigt inte tappa fokus på målgruppen. Enligt verksamhetschefen avser grunduppdraget barn- och utbildningssektorn och att brobyggarna ska arbeta med de romska barnen, men *”det är inte konstigt ifall man får ta sig an även andra barn i skolan, dock ska det inte bli så hela tiden, ska vara fokus på romska barn”*. Enligt rektorn på Vivallaskolan har det varit en introduktion för lärarna om vad en brobyggare är, *”men har inte arbetat jättemycket med att sprida detta till personalen. Pedagogerna har förstått detta ändå eftersom de varit inne i arbetslagen”*. Brobyggarna har sina anställningar i skolan och formellt har deras titel varit *”elevassistent”*. Enligt rektorn på Vivallaskolan är brobyggarna i ett skolsammanhang som är riktat mot undervisning och arbete med familjen är en liten del av skolans arbete. Enligt verksamhetschefen avser brobyggare ett nytt uppdrag inom skolan vilket kan ha bidragit till att brobyggarna nyttjats lite fel. Brobyggare som arbetat med den somaliska målgruppen i skolan har arbetat för att få eleverna mer fokuserade på skolarbetet, enligt projektledaren. Enligt rektor på Vivallaskolan har brobyggaren för den somaliska gruppen arbetat mer med kulturförståelse än att få barnen till skolan och stöttat mer i undervisningen som elevassistent. Brobyggaren har gett föräldrar redskap för att kunna vara bra föräldrar i Sverige. Enligt brobyggaren har hen även bistått personal inom trygghetsteamet genom att kulturtolka och själv tagit initiativ för att delta på fritids och vid APT.

Brobyggarnas kulturella förståelse och kunskap har varit till fördel i satsningen enligt flera av de intervjuade, vilket har medfört en annan ingång till den romska gruppen i samhället. Samtidigt kan den kulturella förståelsen och kunskapen bli till en nackdel på så sätt att det kan vara svårt för brobyggare att skilja på privat och professionell när man jobbar och bor i samma område, enligt projektledare och verksamhetschef. Enligt verksamhetschefen kan brobyggare behöva kontinuerlig utbildning för att klara sitt uppdrag då det finns en stor press på dem från området de verkar i. I den romska kulturen finns flera olika grupper och man har status i den grupp som man tillhör, enligt tidigare projektledare. Det medför att romer inte vill ha hjälp av vilken brobyggare som helst, enligt projektledaren. En reflektion från tidigare projektledare är att man borde ha försökt få en spridning även till andra romska grupper vid rekryteringen av brobyggarna.

Samverkan

Brobyggarna har haft olika förutsättningar att utföra sitt uppdrag, exempelvis grad av erfarenhet och kunskap från arbetslivet, enligt de intervjuade. Brobyggarna har, enligt projektledaren, växt in i uppdraget utifrån sina olika kvalitéer. Flertalet av de intervjuade beskriver brobyggarna som engagerade, tar initiativ, öppna för att möta olika situationer, är aktiva och söker information samt tar kontakt med andra verksamheter. Uppdraget är tufft, enligt flera av de intervjuade, och brobyggares förståelse och kunskap i båda kulturerna har varit viktiga. Enligt enhetschef är brobyggare *"tydliga på ett proffsigt sätt, de väger emellan de olika kulturerna så budskapet går fram på ett bra sätt"*. Samarbetet mellan brobyggarna har fungerat bra. De träffas regelbundet och nyttjar varandra som bollplank i sina uppdrag. Enligt de intervjuade har samverkan med verksamheterna fungerat väldigt bra, särskilt vid utbildningarna enligt projektledaren. Enligt projektägaren, är den bild som förmedlats av andra att samverkan har varit framgångsrik.

Förskola

Enligt de intervjuade har samarbetet mellan brobyggare och verksamheterna fungerat bra, varit positivt och det har varit enkelt att samarbeta. Enligt enhetschef, är socialtjänsten *"väldigt nöjda med hur samverkan fungerat"*. Socialtjänsten har också erbjudit brobyggare handledning för att underlätta för dem i hur olika problematiska situationer kan hanteras.

Skola

Enligt den somaliska brobyggaren i skolan har samarbetet med andra verksamheter fungerat bra. För de romska brobyggarna har samarbetet med skolorna delvis präglats av den otydlighet som inledningsvis fanns i deras uppdrag och dess förankring med skolorna. Enligt brobyggare på Vivallaskolan är upplevelsen att mentorerna fortfarande inte riktigt vet varför brobyggarna är där. Brobyggarna efterfrågar samarbete med elevhälsoteam för att komma längre i samarbetet med skolorna och en tydlighet från ledningen. Brobyggarna har själva tagit fram ett dokument som beskriver vad en brobyggare kan göra om en elev är frånvarande och hur en brobyggare arbetar med föräldrar. Enligt brobyggarna har de inte fått någon återkoppling, förutom i ett fall. Enligt en av brobyggarna, *"det känns ibland som att Vivallaskolan inte tagit brobyggare på allvar"*. Under hösten 2018 har de romska brobyggarna arbetat heltid i och med att utbildningen på Södertörn avslutats. Enligt rektor på Vivallaskolan har skolan haft svårt att hitta arbetsuppgifter för en brobyggare på

heltid. Enligt rektorn har brobyggarna varit tydliga med att de inte ska vara elevassistenter, ”*men vad ska de göra då när barnen kommit till skolan?*”. Rollfördelningen mellan skola och brobyggare är fortsatt oklart, enligt rektor på Vivallaskolan. Via Södertörn-utbildningen har brobyggarna fått information om hur andra kommuner arbetat och därför inledningsvis haft svårt att förhålla sig till den sociala investeringen enligt projektledaren. ”*Brobyggarna har inte varit jättenöjda med att de varit med på skoltid som typ elevassistenter*”. På Gumaeliuskolan var det svårt att få kontinuitet i arbetet då brobyggarens tider (innan sjukskrivningen) inte passade med barnens behov. Då rektorn inte var brobyggarens chef var det oklart vilket ansvar rektorn hade. I efterhand hade brobyggaren behövt mer stöttning i vad brobyggarens uppdrag var och dennes roll, enligt rektorn. På Västra Engelbrekt är skolan väldigt nöjda med arbetssättet och de har en bra samsyn om arbetet, enligt biträdande rektor. Där har brobyggaren haft ett bra samarbete med mentorena och brobyggaren har tagit fram en mall för alla lärare där de får fylla i vad en elev skulle behöva hjälp med i de olika ämnena.

Måluppfyllelse

För den romska gruppen i satsningen har målgruppen utökats under genomförandet från F-6 till att också omfatta elever på högstadiet. Enligt tidigare projektledare har finska romer lägre närvaro i skolan först i högstadiet. Brobyggaren som skulle arbetat med finska romer på Västra Engelbrekt började därför istället att arbeta på Gumaeliuskolan, som är högstadieskola, och där det fanns ett behov av en brobyggare, enligt rektorn på Gumaelius. Brobyggaren började arbetet där från höststarten 2017. Brobyggaren på Västra Engelbrekt arbetade inledningsvis på mellanstadiet, men har efterhand som eleverna blivit äldre även fortsatt följa och arbeta med eleverna när de går på högstadiet, enligt biträdande rektor på Västra Engelbrekt.

Förskola

Enligt de intervjuade upplevs satsningen som positiv även om det tar tid att se resultat. Enligt en av förskolecheferna behövs det en inkörs period på 1–2 år då det tar tid att bygga förtroende. Brobyggarna har trots kort tid lyckats med att knyta relationer och vara en länk mellan förskola och föräldrar, enligt de intervjuade. En av förskolecheferna upplever det dock som svårt att säga vad satsningen har lyckats med, vad är brobyggarens förtjänst och inte, även om det finns positiva exempel. Satsningen uppfattas, enligt de flesta intervjuade, vara på god väg när det gäller målsättningar kring att förskolan förstår förälders situation och kultur bättre samtidigt som förälder förstår förskolans uppdrag bättre.

Det har sett olika ut med deltagandet på utbildningarna på de olika förskolorna. Uppfattningen är att fler föräldrar deltar när socialtjänsten är med på utbildningarna. Enligt brobyggarna har det varit bra att verksamheterna varit med på utbildningarna då det ger föräldrarna ett ansikte på personerna i verksamheterna. Enligt föräldrarna, har detta bidragit till att de nu vågar kontakta och besöka familjecentralen och socialtjänstens kontor. Utbildningarna verkar, enligt de intervjuade, vara uppskattade av föräldrarna då fler föräldrar efterfrågar utbildningarna till sin förskola, även de som inte har barn i förskola. En av förskolecheferna tror att det skulle vara lättare att få föräldrar att komma till utbildningarna ifall brobyggarna kom tillbaka till en förskola igen. Enligt de intervjuade har föräldrar som gått utbildningen fått ökad förståelse då de hållit sina tider bättre och hör av sig oftare. Enligt en förälder har hen förstått att förskolan inte är ett ”drop-in center” och lämnar och hämtar nu sina barn i tid. En ökad förståelse hos föräldern för fasta rutiner ger en trygghet för

barnet, enligt en av förskolecheferna. Det är mer oklart om effekterna ”hänger i”. Enligt brobyggarna vågar föräldrarna nu ta direktkontakt med pedagogerna och de har följt med i förskolans verksamhet för att se hur pedagogerna arbetar. Enligt föräldrarna, tar nu även pedagogerna mer kontakt med dem. Enligt samtliga intervjuade är det positivt med brobyggare som kan kulturtolka med föräldrar. Det har resulterat i färre missuppfattningar och mer kunskap. Enligt en av förskolecheferna och brobyggare har det också resulterat i samtal och större nyfikenhet från föräldrar kring exempelvis socialtjänsten. Brobyggarna upplever att många föräldrar har fått en bättre förståelse för det svenska samhället. Den kunskap föräldrar fått genom satsningen sprider de vidare till vänner och familjemedlemmar. Enligt brobyggare, *”vi har bara hållit på i ett år så svårt att se effekter nu, men om arbetet fortsätter kommer vi lyckas att integrera familjer mer i samhället...vi vill hjälpa folk att komma någonstans nån gång”*.

Enligt förskolecheferna finns det en annan medvetenhet hos personalen efter att brobyggarna har varit på en förskola. Pedagogerna har fått en ökad kulturkompetens och förståelse för den somaliska kulturen i Vivalla och de problem som finns och hur rykten kan spridas inom målgruppen. En av förskolecheferna har tagit hjälp av brobyggarna utifrån deras kulturkompetens när det uppstått oroligheter med föräldrar, exempelvis vid orosanmälan. Förskolan ser nyttan av att brobyggarna har ett ben i varje kultur och språket. Enligt enhetschef socialkontoret, har brobyggarna inneburit en ingång till målgruppen för socialförvaltningen, som de inte har haft tidigare. Satsningen har ”öppnat dörren” så de får träffa föräldrar även när familjen inte har ärenden hos dem. Socialtjänsten har fått en möjlighet att informera om och försöka ändra synen på socialtjänsten. Enligt enhetschefen hade de inte kunnat få dessa kontaktytor utan brobyggarna. *”Vi märker tydligt att det blir mer kontakter hos socialkontoret... brobyggarna är väldigt bra på att hjälpa oss att förstå, till exempel finns inte något ord på somaliska för ordet Anmälan”*.

Skola

Enligt de intervjuade upplevs satsningen som positiv och lyckad för eleverna och deras frånvaro har minskat. Enligt projektledaren och brobyggarna är nu de romska barnen i skolan och de somaliska barnen har blivit ”skolbarn”, lugnare och sköter sig bättre. Vid övergång mellan mellanstadiet och högstadiet har effekt med lägre närvaro tappats, enligt rektor på Vivallaskolan. Enligt rektorn har inte satsningen varit rätt insats för att eleverna ska nå ökad måluppfyllelse, *”utifrån skolan kanske inte bästa insatsen, men utifrån människorna absolut”*. Enligt tidigare projektledare, har satsningen haft för stor spännvidd, från att få barnen till skolan till att ge föräldrarna jobb. Målsättning om att arbeta med familjen (hjälp att slussa in i arbete) har som helhet inte fungerat, *”berodde nog mycket på att vi funderade på lite kompetens och lämplighet, om de utan fortbildning eller utbildning är rätt personer till att bli rådgivare i en familj”*. Arbete med att få målgruppen att delta i organiserade fritidsaktiviteter har inte prioriterats. Enligt verksamhetschef har dock fler barn blivit registrerade som fotbollsspelare och sommaren 2018 anordnades ett kollo. Förutom att satsningen lyckats med frånvaron är det bästa, enligt brobyggarna, att de har lyckats påverka de andra barnen. *”Alla romska barn kommer fram till oss och pratar på romani. De känner sig tryggare och är mer öppna”*. Enligt brobyggarna har barnen mer respekt i skolan och de har börjat lämna in läxor i tid. Då många föräldrar inte har någon utbildning har många barn svårt att få hjälp hemma med sina läxor. Enligt en av brobyggarna har de framfört behov av extra läxhjälp i skolan vilket har fått resultat.

Enligt de flesta intervjuade finns en ökad tillit, trygghet, kunskap och förståelse hos de romska och somaliska föräldrarna gentemot skolan. Föräldrarna är bättre på att höra av sig till skolan och sjukanmäla med mera. Enligt en av de romska brobyggarna, har det varit viktigt att skolan hör av sig till föräldern och berättar när eleven gör bra saker, inte bara när det händer dåliga saker. Enligt somalisk brobyggare, vill föräldrar nu gärna ha med brobyggare på utvecklingssamtal. *”Nu när mammorna är lugnare är barnen också lugnare och sitter och jobbar på lektionerna. Mammorna har också börjat på skola själva, på Komvux”*. Inledningsvis fanns en rädsla och misstanke mot myndigheter och verksamheter. Enligt brobyggarna fick de höra *”att de (läs föräldrar) trodde att skolan anställt oss för att vara spioner”*. Många föräldrar tackade då nej till att barnet skulle få extra hjälp, men detta har nu förändrats. Enligt en av brobyggarna, *”romerna i sig sprider snabbt information, på både gott och ont”*. Även fast brobyggarna har kulturkompetens, finns det svårigheter med vilken romsk grupp de tillhör, på så sätt att *”vissa tycker att det inte varit lämpligt med brobyggare involverad i familjen, på grund av att de tillhör olika grupper”*, enligt tidigare projektledare.

Enligt somalisk brobyggare, har nu pedagogerna mer förståelse kring de somaliska barnens behov. *”Jag har blivit som en länk mellan föräldrar och pedagoger”*. Enligt både somalisk och romska brobyggare, har fler pedagoger efterhand börjat efterfråga kunskap om kulturen och är intresserade av att ta del av brobyggarnas kulturkompetens. Enligt en romsk brobyggare, *”vissa har kommit till mig och frågat kring föräldrarna med mera, det finns mycket fördomar också”*. Enligt biträdande rektor på Västra Engelbrekt har de haft stort stöd av brobyggaren. Enligt rektorn på Vivallaskolan finns det redan personal på skolan, exempelvis en romsk elevassistent, som har förståelse för kulturen, *”sen kan man alltid lära sig mer och det är en stor omsättning med personalen”*. Enligt projektledaren, har satsningen inte lyckats att få verksamheterna att kulturkompetenshöja sig i den utsträckning man förväntade sig, särskilt för skolan. Det har funnits en svårighet med relationen skola och brobyggare, svårt för skolan att veta vad de kan be brobyggaren om för hjälp, medan det varit svårt för brobyggare att veta om de ska göra det skolan ber om. *”Brobyggarna har löst det på ett bra sätt, men det har inte varit enkelt att få uppdraget tydligt”*, enligt projektledaren.

Andra effekter

Enligt flera av de intervjuade har satsningen bidragit till att stärka den kulturella identiteten, framförallt den romska identiteten. Brobyggarna har bidragit till en ökad stolthet och blivit förebilder för andra inom sin kultur. Enligt biträdande rektor på Västra Engelbrekt träffas nu de romska ungdomarna regelbundet i cafeteria och pratar på sitt språk.

Ytterligare en effekt är att fler romer har kommit i sysselsättning och blivit anställda i Örebro kommun genom satsningen. Enligt verksamhetschef, hade fem av de nio brobyggarna inte arbete tidigare. Dessutom hade ingen av de romska brobyggarna läst högskolestudier tidigare.

Synpunkter kring implementering

De flesta intervjuade ställer sig positiva till en implementering av satsningen och det finns ett fortsatt behov av brobyggare och deras kulturkompetens, men inte i samma volym som under satsningens genomförande. En somalisk förälder uttrycker behov av brobyggare på högstadiet även för den somaliska gruppen. Några av de intervjuade skulle vilja se brobyggarna centralt placerade, men som flyttbara resurser utifrån behov. Samtidigt behöver det finnas en arbetsledare eller chef

nära, enligt verksamhetschefen. Enligt projektägaren finns ”inget centralt upphäng”, utan brobyggarna måste vara placerade på en skola. På Gumaelius och Västra Engelbrekt kvarstår behov av brobyggare, men inte på heltid, enligt rektorerna. Enligt biträdande rektor på Västra Engelbrekt är brobyggarens uppbyggda relation med föräldrar och elev viktig och ser helst att en skola har samma brobyggare under en längre period. Enligt rektor på Vivallaskolan är de inte säkra på att insatsen är den rätta för att barnen ska nå ökad måluppfyllelse, ”*utifrån skolans perspektiv skulle det kanske vara bättre med en specialpedagog*”. Enligt rektorn kanske det finns behov av brobyggare utifrån kulturkompetens och på andra skolor där personal inte möter kulturen i samma utsträckning som på Vivallaskolan. Enligt några av de intervjuade finns det behov av ständig påfyllnad av kulturkompetens hos personalen. Enligt rektor Gumaelius, finns ett stort behov av ökad kulturkompetens på deras skola. Samtliga intervjuade anser att brobyggares uppdrag behöver förtydligas och de flesta anser att uppdraget även behöver utvidgas. Oavsett inom vilken förvaltning brobyggarna arbetar är det viktigt att de hör ihop som grupp, enligt tidigare projektledare.

Förskola

Enligt en av förskolecheferna bör brobyggarna vara längre än 2–3 månader på varje förskola och att alla förskolor i Vivalla ska vara arenan. Samtidigt behöver arbetet bli mer behovsstyrt och utbildningarna återkomma oftare på samma förskola, enligt båda förskolecheferna. Enligt samtliga intervjuade skulle utbildningarna kunna utvecklas för att nå fler föräldrar, även de som arbetar eller studerar SFI. Exempelvis skulle utbildningarna kunna hållas kvällstid eller helg för att fånga upp även de föräldrarna, enligt en av förskolecheferna. Det krävs också en utveckling i att nå männen och utveckla deras föräldraskap, då mestadels kvinnor deltar på utbildningarna, enligt enhetschef socialkontoret. Enligt förskolecheferna skulle samverkan med skolan kunna utvecklas då familjerna har barn även i skolåldern. Enligt brobyggarna skulle de kunna bli en brygga mellan förskola och skola. Brobyggarnas uppdrag skulle kunna utvidgas till att vara ett stöd i stort för familjerna och även för syskon, enligt samtliga intervjuade. Enligt brobyggarna behöver de i så fall hitta sätt att samarbeta med andra verksamheter, ha direktkontakt med hemmet samt arbeta närmre barnen och pedagogerna precis som brobyggare arbetat i skolan. Exempelvis skulle brobyggare kunna delta mer på biblioteket och familjecentralen för att fånga upp fler i familjen samt följa med föräldrar till socialtjänsten och folktandvården, enligt en av förskolecheferna.

Då socialkontoret i Vivalla har varit en nystartad verksamhet i området har de inte kunnat samverka fullt ut men det vill de utveckla framåt, enligt enhetschef socialkontoret. Enligt enhetschefen är det viktigt att brobyggarnas roll och uppdrag blir tydligt. Brobyggarna kan sättas i svåra situationer när de bor i området och påverkas personligen. ”*För att man ska kunna involvera brobyggarna i de skarpa situationerna behöver de bli mer involverade i vårt arbetssätt och verksamhet*”. Beroende på utvidgat uppdrag kan det behövas kompetensutveckling för dem själva, enligt brobyggarna. Enligt enhetschefen, vill socialtjänsten vidareutveckla arbetet till att även inkludera den romska gruppen. Brobyggare skulle kunna vara en länk mellan familj, barn och socialtjänsten. ”*Allt blir dock beroende av samtycke och vilken relation brobyggaren har till familjen*”.

Skola

Enligt de flesta intervjuade borde brobyggarnas uppdrag utvidgas till att omfatta även familjen i stort, vilket berör andra förvaltningar än endast skolan. Enligt biträdande rektor Västra Engelbrekt,

skulle en brobyggarfunktion kunna utvidgas till exempelvis Arbetsförmedlingen och socialtjänsten. Det finns problem såsom arbetslöshet och dålig hälsa och en brobyggare skulle kunna ta ett helhetsgrepp om familjen och arbeta mer förebyggande, enligt brobyggarna. Enligt en av brobyggarna måste de kunna vara flexibla och även kunna hjälpa andra som inte är romer, vilket innebär att *”inte bara arbeta med romer utan för romer. Om vi bara skulle arbeta med romer blir det en exkludering och inte en inkludering.”*. Om brobyggare ska arbeta mer mot föräldrarna behöver det ses över var brobyggarna ska vara anställda, enligt rektor på Vivallaskolan. Enligt projektägaren skulle man kunna kombinera en elevassistent- och brobyggartjänst där brobyggarens uppdrag blir ett kombinerat familje- och utbildningsuppdrag i samma tjänst. Så småningom skulle man kanske kunna anordna utbildningar även för de romska föräldrarna, enligt projektägare.

2.5 Ekonomiska effekter

Minskat behov av elevassistenter i Vivallaskolan

Satsningen förväntades enligt ansökan kunna tillgodose det stöd som idag ges av elevassistenter på Vivallaskolan och minska behovet av stödresurser och stödinsatser. En minskning med 3 elevassistenttjänster under totalt 4 år (2,5 år under satsningens genomförande samt 1,5 år efter satsningens avslut) ansågs rimlig, vilket skulle resultera i en kostnadsreduktion på totalt 4 000 tkr. Så har inte blivit fallet, då det under satsningens gång uppdragats att brobyggarna i sitt uppdrag inte fullt ut ersätter det stöd som ges av en elevassistent. Möjligen att behovet av stödresurser/insatser kan minska på sikt, tack vare den kulturkompetens som skolornas pedagoger erhållit via brobyggarna och som stärker deras kunskap om målgruppen, vilket bör underlätta för verksamheten. Dock inte i samma grad som förväntades i ansökan.

Färre elever till introduktionsprogram i gymnasiet

En förväntad ekonomisk effekt av satsningen är att färre elever kommer behöva gå på introduktionsprogram för att bli behöriga till gymnasiet. Eftersom inga elever vid tidpunkten då denna slutrapport skrivs har gått ut årskurs 9, samt att det varit få elever överlag som hunnit få betyg i grundskolan, har detta visat sig vara svårt att följa upp. Dock har de elever som faktiskt hunnit få betyg inte visat någon större progression. Däremot kan deras förutsättningar för att nå en ökad måluppfyllelse i viss grad ha ökat i och med att föräldrar och eleverna själva fått ett ökat skolengagemang. Ifall denna ökade förutsättning är tillräcklig för att eleverna ska lyckas ta steget till att nå gymnasiebehörighet finns dock inga belägg för.

Minskat behov av Socialförvaltningens insatser till barn och ungdomar

I och med att satsningen syftade till att hjälpa elever till en ökad måluppfyllelse och förbättrad skolgång, antogs även i ansökan att Socialförvaltningens kostnader i området skulle minska. Forskning visar att risken för psykosociala problem, såsom kriminalitet, tonårsgravitet, självmordsförsök och missbruk, är hela fem gånger så stor för de elever som inte lyckas nå måluppfyllelsen i årskurs 9. En förbättring av skolresultaten antogs därför ha en stor potential att minska dessa psykosociala problem och kostnader för målgruppen.

Med tanke på satsningens korta tid och att effekterna kring elevernas måluppfyllelse inte infriats i den grad som antogs i ansökan, förefaller det dock tveksamt att satsningen leder till märkbara effekter på Socialförvaltningens arbete i området. Något som kan ge en effekt på längre sikt är

föräldrautbildningarna som bedrivits i förskolan, där information kring Socialförvaltningen presenterats för deltagarna och att de därför i större utsträckning än tidigare skulle välja att ta kontakt med socialtjänsten i området. Detta skulle på kort sikt öka kostnaderna för Socialförvaltningen, men på längre sikt förebygga mer krävande insatser och därmed minska kostnaderna.

Färre utbetalningar av försörjningsstöd

I ansökan förväntades satsningen bidra till färre utbetalningar av försörjningsstöd för tre olika grupper i satsningen:

- Eleverna som brobyggarna arbetat med förväntades genom ökad måluppfyllelse minska risken för att uppbära försörjningsstöd i framtiden.
- Föräldrar och vuxna förväntades kunna lotsas vidare till utbildning/arbetsmarknaden av brobyggarna.
- Brobyggarna själva förväntades vid rekryteringstillfället stå utanför arbetsmarknaden.

Eftersom det inte går att se någon ökad måluppfyllelse hos de elever som ingått i satsningen går det heller inte dra några slutsatser kring den eventuella risk som eleverna har för framtida uppbärande av försörjningsstöd. Några uppgifter kring föräldrar eller andra vuxna som kommit i sysselsättning tack vare insatsen finns inte heller. Dock stod fem av nio brobyggare som arbetat i satsningen utanför arbetsmarknaden vid rekryteringstillfället. Ett rimligt antagande är att tre av dessa brobyggare (om de inte anställts inom satsningen) skulle varit utan sysselsättning i minst lika många år som investeringen tog att genomföra. Det ger en ekonomisk effekt på 480 tkr.

2.6 Satsningens kostnader

Satsningen har beviljats medel för att pågå under drygt två år, det vill säga till och med sista december 2018. Den totala budgeten som är beviljad för hela perioden uppgår till 7 800 tkr. Prognosen visar dock att kostnaderna som kommer belasta den sociala investeringsfonden summerar till cirka 2 260 tkr.

Utöver kostnader som belastar den sociala investeringsfonden har det även rekviderats externa medel från Kulturdepartementet för att finansiera de romska brobyggarnas utbildning på Södertörns högskola, totalt 1 970 tkr fram till augusti 2018. Ytterligare finansiering på 600 tkr har rekviderats från Kammarkollegiet för verksamhetskostnader under hösten 2017. Brobyggarnas arbete gentemot elever och föräldrar (utöver utbildningarna) har delfinansierats via statsbidrag från Delmos (Delegationen mot segregation) under 2018, med totalt 3 200 tkr, tillsammans med den sociala investeringsfonden (2 260 tkr) och Kammarkollegiet (600 tkr). Kostnad för arbetet gentemot elever och föräldrar uppgår därmed till 6 060 tkr. Dock har kringkostnader såsom resor och logi för de sex romska brobyggarna i samband med utbildning på Södertörns högskola beslutats att tas från projektet. De totala kostnaderna för satsningen, sorterat efter finansieringsform, presenteras i tabell 2.

Tabell 2. Totala kostnader för satsningen Brobyggare, sorterat efter finansieringsform.

Finansiering	2016	2017	2018	2016–2018
Social investeringsfond	470 000	1 790 000		2 260 000
Kulturdepartementet	290 000	1 104 000	576 000	1 970 000
Kammarkollegiet		600 000		600 000
Statsbidrag via Delmos			3 200 000	3 200 000
Summa	760 000	3 494 000	3 776 000	8 030 000

Totala kostnader för den sociala investeringen på 8 030 tkr har funnits men endast 2 260 tkr har betalats ut från den sociala investeringsfonden. Därmed kommer 5 770 tkr av satsningens kostnader inte återföras, då de inte har belastat reservationen för sociala investeringar.

2.7 Kostnadsnyttoanalys

Den ekonomiska modell som används inom arbetet med sociala investeringar i Örebro kommun utgår ifrån att nettokostnaden för genomförandet av en satsning åtminstone ska gå jämnt upp med effekterna och summeras till noll, det vill säga att satsningen i sin helhet finansieras av de effekter som genereras på den kommunala ekonomin. Om effekterna blir större än så uppstår ett överskott för kommunen och de nämnder där effekterna uppkommer.

I denna kostnadsnyttoanalys ställs de kommunala kostnaderna i förhållande till de ekonomiska effekterna. För att genomföra en sådan analys justeras utfallet av kostnaderna till att endast innefatta de kostnader som belastat reservationen för sociala investeringar (endast de kommunala kostnaderna), vilka uppgår till 2 260 tkr.

På kort sikt kommer satsningen inte generera ekonomiska effekter som överstiger kostnaderna på 2 260 tkr. Det är även svårt, på grund av bristande underlag i utvärderingen av målgruppen, att tydligt påvisa att kommunen kommer kunna räkna hem kostnaderna för verksamheten på lång sikt. Dessa långsiktiga effekter är framförallt kopplade till andelen elever som förbättrat sina betyg samt de berörda skolornas personalomsättning (elevassistenter). Om det skulle visa sig att målgruppen i större utsträckning än tidigare uppnår gymnasiebehörighet, minskar risken för ett framtida utanförskap och sannolikt även kostnaderna. För att tydligt påvisa dessa kostnadsbesparingar krävs det dock att målgruppen följs under en längre period.

Kostnad per deltagare

Om de totala kostnaderna för satsningen (8 030 tkr) fördelas på de individer från målgruppen som tagit del av brobyggarnas arbete, både i skola och förskola, motsvarar det drygt 20 tkr per individ och år (35 elever och 101 föräldrar). Om endast kostnaden för brobyggarnas praktiska arbete med eleverna och föräldrarna tas med i beräkningen (alltså exklusive kostnaden för utbildningen på Södertörns Högskola), blir kostnaden per individ och år cirka 15 tkr. Dock är det svårt att precisera exakt hur många individer brobyggarna nått ut till, eftersom de i sitt uppdrag arbetat brett och kommit i kontakt med målgruppen på flera olika plan (till exempel övriga familjemedlemmar, personer från målgruppen som de mött i centrum i Vivalla med mera).

Brobyggarna i skolan har uppburit en kostnad på cirka 6 800 tkr, där utbildningen på Södertörn inkluderas i beloppet. Det innebär en kostnad på cirka 65 tkr per elev och år (exkluderas kostnaden för utbildningen blir beloppet cirka 45 tkr per elev och år). I förskolan har brobyggarna haft en kostnad på drygt 1 200 tkr, vilket motsvarar cirka 4 tkr per förälder och år.

Beräkningarna ovan är endast faktiska kostnader. Vilket arbetssätt (det i skolan eller förskolan) som varit mest kostnadseffektivt ifall de faktiska kostnaderna ställs mot det utfall som insatserna genererat går inte säga i dagsläget, på grund av att det saknas underlag för att göra en sådan analys.

Samhällsekonomiska aspekter

De ekonomiska beräkningar som genomförs i denna utvärdering avgränsar sig till den kommunala ekonomin. Utöver detta innebär brobyggarnas insatser sannolikt en del effekter för andra aktörer inom samhället.

Utbildningsnivån utgör en viktig bas för individens arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska samt fysiska och psykiska hälsa. Det finns tydliga samband mellan individens utbildningsnivå och risken för framtida utanförskap. Att stå långt ifrån arbetsmarknaden, egen försörjning, sociala nätverk med mera innebär ett utanförskap som nästintill alltid också genererar sämre levnadsvillkor och hälsa. För att förhindra en utveckling mot ett utanförskap i vuxen ålder är en central faktor genomförd gymnasieutbildning, vilket ökar chanserna till tillträde på arbetsmarknaden. Om brobyggarnas arbete leder till att en större andel elever lyckas nå gymnasiebehörighet kommer sannolikt risken för ett sådant utanförskap att minska. Satsningens genomförande kommer därför, under förutsättning att effekterna för målgruppen utvecklas som förväntat, troligtvis innebära minskade kostnader för bland annat polis och kriminalvård, sjukvård och arbetslöshet. Satsningen kan även bidra till ett generellt ökat förtroende för myndigheter, både hos ungdomar och föräldrar, som kan leda till ett minskat avstånd och större förståelse mellan invånare och samhällsinstanser.

3 Analys och slutsatser

3.1 Slutsatser

- Sammantaget anses satsningen ha påbörjat arbetet med att skapa goda relationer och öka förståelsen mellan hem och skola samt hem och övriga samhällsinstanser. Det råder dock delade meningar kring ifall satsningen bidragit till att förbättra barnens förutsättningar för en ökad måluppfyllelse samt huruvida skolnärvaron ökat.
- På kort sikt går det inte att påvisa att satsningen genererat ekonomiska effekter som överstiger kostnaderna. Det beror framförallt på att det är svårt att påvisa effekter på elevernas ökade måluppfyllelse i skolan, samt att behovet av elevassistenter inte minskat. Det är även svårt på längre sikt att påvisa att satsningen skulle vara lönsam i ett kommunalekonomiskt perspektiv.
- Det går i nuläget inte påvisa att satsningen uppnått den kvantitativa målsättningen om att minst 80 procent av eleverna inom målgruppen ska uppnå godkänt resultat på nationella proven i matematik i årskurs 3 och 6 samt att den ogiltiga frånvaron inom målgruppen halverats.

- Trots förändrade förutsättningar och flera omstarter i satsningen upplevs satsningen enligt de intervjuade som positiv och lyckad för eleverna. Det är dock mer oklart om satsningen varit rätt insats för att eleverna ska nå ökad måluppfyllelse.
 - Enligt de intervjuade har brobyggarna lyckats knyta relationer och vara en länk mellan förskola, skola och föräldrar. Det finns en ökad tillit, trygghet, kunskap och förståelse hos de romska och somaliska föräldrarna gentemot förskola och skola.
 - Det har funnits en otydlighet i brobyggares uppdrag och deras förankring med verksamheterna. Uppdraget har formats efterhand, men har i vissa fall påverkat samarbetet och rollfördelningen mellan skola och brobyggare.
 - Enligt de kvantitativa resultaten och intervjuerna finns det en oklarhet kring behovet av brobyggare i den form, omfattning och uppdrag som de haft inom den sociala investeringen.
 - Enligt enkätsvaren har föräldrautbildningarna bidragit till att föräldrarna vet mer om hur det är att vara förälder i Sverige, ökat deras kunskap om socialtjänsten och skolan samt ökat kunskapen om deras rättigheter och skyldigheter i samhället.
 - Resultaten går isär huruvida brobyggarna har bidragit till att öka kulturkompetensen hos personalen i skolan samt deras behov av ökad kulturkompetens. När det gäller pedagogerna i förskolan har pedagogerna enligt de intervjuade fått en ökad kulturkompetens och förståelse för den somaliska kulturen.
 - Enligt de intervjuade ska elevernas frånvaro ha minskat. På grund av ett för litet/bristfälligt underlag samt för kort mätperiod går det inte att påvisa ett samband mellan brobyggarnas arbete och en minskning av andelen icke godkända betyg eller en förbättrad närvaro hos eleverna i en kvantitativ analys.
 - Svårigheter att följa de enskilda eleverna och vad som kan dokumenteras i satsningen har fördröjt och begränsat utvärderingsteamets arbete med utvärdering av satsningens effekter.
 - Satsningen har bidragit till att stärka den kulturella identiteten hos målgruppen, framförallt den romska identiteten.
-
- Utbildningarna skulle kunna utvecklas och bli mer behovsstyrda och återkommande på förskolorna samt för att nå fler föräldrar.
 - Enligt de intervjuade finns ett fortsatt behov av brobyggare och deras kulturkompetens, men inte i samma volym som under satsningens genomförande.
 - En bred rekrytering av brobyggarna är viktigt för att kunna bygga relation med målgruppen och för att kunna få tillit och förtroende från målgruppen.
 - Brobyggares roll utgår från en kulturell förståelse och kunskap samt god lokalkännedom. För att den dubbla kulturkompetensen ska vara till fördel och brobyggarna ska kunna fortsätta bibehålla en balans mellan den privata och professionella rollen, är utbildning och handledning viktiga faktorer för att hantera ett komplext uppdrag.

3.2 Komponentanalys

De komponenter som bedöms vara avgörande för att uppnå de positiva utfall som satsningen genererat är:

- Ett tydligt och förankrat uppdrag hos brobyggare, skola och andra verksamheter kring brobyggarnas uppdrag och vilka möjligheter det innebär för de olika parterna.
- Brobyggarnas kulturkompetens, vilket innebär att de kan fungera som brygga mellan förskola, skola och föräldrar.
- Handledning och utbildning från berörda verksamheter.
- Kontinuerlig dialog med elevhälsoteam om insatser till eleverna.

4 Förslag till beslut

4.1 Förslag till beslut

Sammantaget, utifrån utvärderingens resultat, lämnas nedanstående förslag till beslut:

- Satsningen Brobyggare implementeras inte då det är svårt att påvisa att satsningen genererat eller kommer kunna generera kommunalekonomiska effekter som på kort eller lång sikt överstiger kostnaderna.
- Undersöka förutsättningar för en samverkan kring utveckling och genomförande av föräldrautbildningar för att minska klyftor.

Grundskolenämnden har, tillsammans med Förskolenämnden, Socialnämnden och Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, till ansvar att genom Partnerskap Örebro undersöka förutsättningar för en samverkan kring utveckling och genomförande av föräldrautbildningar i enlighet med förslaget ovan, inom ramen för ordinarie budget.

4.2 Plan för återföring

Eftersom det rekvirerats externa medel från Kulturdepartementet, Kammarkollegiet och Delmos för att finansiera brobyggarnas utbildning och delar av deras arbete, har inte den sociala investeringen upparbetat den budget som blivit beviljad i samband med beslut om initiering. Därför justeras återföring av medel till att maximalt omfatta de kostnader som belastat reservationen för sociala investeringar (2 260 tkr).

Om effekterna av en satsning blir mindre än antagandena i ansökan sker en återföring i den grad som faktiska effekter uppkommer under satsningens genomförande, alternativt vad som kan konstateras eller prognostiseras vid en uppföljande utvärdering 1–3 år efter avslutad satsning. Dock återförs alltid minst 30 procent av satsningens kostnad, fördelat på respektive nämnd, oavsett satsningens resultat. De redovisade ekonomiska effekterna enligt avsnitt 2.5 ligger till grund för den justerade återföringsplanen.

Grundskolenämnden

Satsningen förväntades enligt ansökan kunna tillgodose det stöd som idag ges av elevassistenter på Vivallaskolan och minska behovet av stödresurser och stödinsatser. Så har inte blivit fallet, då det under satsningens gång uppdragats att brobyggarna i sitt uppdrag inte fullt ut ersätter det stöd som ges av en elevassistent. Möjligen att behovet av stödresurser/insatser kan minska på sikt, tack vare den kulturkompetens som skolornas pedagoger erhållit via brobyggarna och som stärker deras

kunskap om målgruppen, vilket bör underlätta för verksamheten. Dock inte i samma grad som förväntades i ansökan, vilket innebär att återföringen revideras ner till 400 tkr för grundskolan, vilket motsvarar miniminivån på 30 procent.

Programnämnd Barn och Utbildning

En förväntad ekonomisk effekt av satsningen är att färre elever kommer behöva gå på introduktionsprogram för att bli behöriga till gymnasiet. Eftersom inga elever vid tidpunkten då denna slutrapport skrivs har gått ut årskurs 9, samt att det varit få elever överlag som hunnit få betyg i grundskolan, har detta visat sig vara svårt att följa upp. Dock har de elever som faktiskt hunnit få betyg inte visat någon större progression. Däremot kan deras förutsättningar för att nå en ökad måluppfyllelse i viss grad ha ökat i och med att föräldrar och eleverna själva fått ett ökat skolengagemang. Ifall denna ökade förutsättning är tillräcklig för att eleverna ska lyckas ta steget till att nå gymnasiebehörighet finns dock inga belägg för. Återföringen revideras därför ner till 50 tkr, vilket motsvarar miniminivån 30 procent.

Socialnämnderna

I ansökan gjordes ett antagande om att minska Socialförvaltningens kostnader i området. Med tanke på satsningens korta tid och att effekterna kring elevernas måluppfyllelse inte infriats i den grad som antogs i ansökan, förefaller det dock tveksamt att satsningen leder till märkbara effekter på Socialförvaltningens arbete i området. Något som kan ge en effekt på längre sikt är föräldrautbildningarna som bedrivits i förskolan, där information kring Socialförvaltningen presenterats för deltagarna och att de därför i större utsträckning än tidigare skulle välja att ta kontakt med socialtjänsten i området. Detta skulle på kort sikt öka kostnaderna för Socialförvaltningen, men på längre sikt förebygga mer krävande insatser och därmed minska kostnaderna. Detta behöver dock följas upp under en längre tidsperiod och återföringen revideras därför ner till 170 tkr för socialnämnderna, vilket motsvarar miniminivån 30 procent.

Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

I ansökan förväntades satsningen bidra till färre utbetalningar av försörjningsstöd till målgruppen. Eftersom det inte går att se någon ökad måluppfyllelse hos de elever som ingått i satsningen går det heller inte dra några slutsatser kring den eventuella risk som eleverna har för framtida uppbärande av försörjningsstöd. Några uppgifter kring föräldrar eller andra vuxna som kommit i sysselsättning tack vare insatsen finns inte heller. Dock stod fem av nio brobyggare som arbetat i satsningen utanför arbetsmarknaden vid rekryteringstillfället. Ett rimligt antagande är att tre av dessa brobyggare (om de inte anställts inom satsningen) skulle varit utan sysselsättning i minst lika många år som investeringen tog att genomföra. Det ger en ekonomisk effekt på 480 tkr.

Reviderad återföringsplan

Eftersom insamling av data och underlag kring målgruppen varit begränsat i utvärderingsarbetet är det svårt att fastställa när i tid de ekonomiska kostnadsbesparingarna för kommunen kommer ske. Dock har medel från Delmos-finansieringen för 2018 använts för att återföra de belopp som

beräknats ovan till den sociala investeringsfonden², varpå ingen återföringsplan behöver upprättas. Totalt återförs 49 procent (1 100 tkr) av vad satsningen kostade att genomföra. Detta medför att medel som inte återförs fonden uppgår till 1 160 tkr. Orsaken till nedjusteringen är främst att det varit svårt att påvisa effekter av elevernas ökade måluppfyllelse i skolan, samt att behovet av elevassistenter inte minskat.

5 Fortsatt arbete

5.1 Fortsatt utvärdering

En uppföljande utvärdering genomförs 1–3 år efter en satsnings avslut och syftar till att utvärdera satsningens bestående effekter för investeringens målgrupp. Ett för litet/bristfälligt underlag och svårigheter att följa de enskilda eleverna i denna satsning medför att det saknas förutsättningar för att genomföra en uppföljande utvärdering.

5.2 Utvecklingsområden

I samband med intervjuerna lyfts flera utvecklingsområden. En av brobyggarna framför behov av att förbättra föreningsdeltagandet hos romer, som ett sätt att komma in i samhället.

Vid kontakt med myndigheter brukar delar av den romska gruppen få förlita sig till det bosniska eller serbiska språket. För andra romska grupper är det oklart om de har ett andra språk att förlita sig till. En romsk förälder uttrycker därför behov av att kunna få stöd från myndigheter och verksamheter på sitt egna språk, romani.

En av förskolecheferna lyfter att det behövs förebyggande arbete för att fånga upp barn som lever i riskfaktorer för att hamna i den kriminella världen eller extremism, för att man bor där man bor. För detta arbete behövs ett annat samarbete mellan skola, förskola och BVC.

Enhetschef socialkontoret framför att den samverkan som skett mellan verksamheterna kring utbildningen skulle kunna utvecklas till att på sikt gemensamt arbeta mot våld mot barn. En möjlig väg skulle kunna vara att arbeta vidare tillsammans med brobyggarna i detta.

Vid förankring av slutrapport med Styrgrupp för samverkan lyfts behov av att utveckla HRs stöd vid rekrytering av projektanställda i social investering.

² Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har återfört 200 tkr under 2017.

Bilagor

Bilaga 1 – Utvärderingsschema

Utvärderingsschema Brobyggare					
<p>Målgrupp: A: Barn/elever 0-12 år boende i Vivalla (romani/somaliska) eller i Baronbackarna (romani). B: Vårdnadshavare med minst ett barn 0-12 år boende i Vivalla (romani/somaliska) eller i Baronbackarna (romani), samt äldre syskon.</p>					
<p>Kvantitativa mål: Minst 80 procent av eleverna inom målgruppen ska uppnå godkänt resultat på nationella proven i matematik i årskurs 3 och 6. Den ogilliga frånvaron inom målgruppen ska halveras.</p>					
Mål	Aktivitet	Aktivitetsmått	Effektmått	Indikatorer	Ekonomiska effekter
Skapa goda relationer mellan hem och förskola/skola och öka föräldrarnas förståelse för vikten av barnets skolgång. (Målgrupp B)	Genomföra hembesök. Upprätta genomförandeplaner utifrån identifierade behov under hembesök. Brobyggarna medverkar på förskolans/skolans föräldramöten/utvecklingsantal. Kompetensutveckling genom utbildning om de kulturella skillnaderna till förskolans/skolans personal.	Antal genomförda hembesök. Antal upprättade genomförandeplaner. Antal identifierade familjer med behov av socialtjänstens stöd. Antal möten där brobyggarna deltar. Antal pedagoger som deltar på utbildningar.	Andel föräldrar som deltar i föräldramöten/ utvecklingsantal i förskola/skola. (Uppföljning till pedagoger) Pedagogernas upplevelse av föräldrarnas engagemang och förståelse för skolgången. (Uppföljning till pedagoger) Pedagogernas upplevelse av sin förståelse för målgruppens behov utifrån de kulturella skillnaderna. (Enkät efter utbildning.) Föräldrar som upplever att relationen till förskolan/skolan är bra och har ökad förståelse för vikten av skolgång. (Uppföljning av genomförandeplan)	Nyttjandegrad av förskola/förskoleplats inom målgruppen. Nyttjandegrad på fritidshem/fritidshemsplats inom målgruppen.	Lägre kostnader för insatser till barn och unga inom Socialförvaltningen. Minskat behov av elevassistenter på Vivallaskolan. Färre elever till introduktionsprogram på gymnasiet. Färre utbetalningar av försörjningsstöd, på lång sikt.
Skapa tillit och förståelse mellan hem och övriga samhällsinstanser (Målgrupp B)	Erbjuda utbildning till föräldrar med barn i förskolan om "att vara förälder i Sverige". Genomföra hembesök. Upprätta genomförandeplaner utifrån identifierade behov under hembesök. Kompetensutveckling genom utbildning om de kulturella skillnaderna till personal i verksamheter som möter målgruppen.	Antal genomförda utbildningstillfällen. Antal deltagande föräldrar. Antal genomförda hembesök (samma som ovan). Antal upprättade genomförandeplaner. Antal personal som deltar på utbildningar.	Föräldrarnas tillit till och förståelse för övriga samhällsinstanser. (Utvärdering under utbildning) Andel ansökningar av totala antalet identifierade familjer med behov av socialtjänstens stöd. (Uppföljning av genomförandeplan) Personalens upplevelse av sin förståelse för målgruppens behov utifrån de kulturella skillnaderna. (Enkät efter utbildning.) Pedagogernas upplevelse av föräldrarnas kunskap om samhället och den tid de lägger på att ge sådan samhällsinformation. (Enkät till pedagogerna)	Sjukfrånvaro hos personalen inom förskolan. Socialtjänstens kostnader per barn 13-17 år i Vivalla.	
Fler barn och unga i målgruppen ska ta del av organiserad fritidsverksamhet (Målgrupp A)	Lotsa till och vara en garant för en bra och organiserad fritids-verksamhet som målgruppen får och kan ta del av.	Antal barn och unga som testat organiserad fritidsaktivitet.	Andel barn och unga som regelbundet deltar i organiserad fritidsaktivitet. (Uppföljning av genomförandeplan) Andel barn och unga som deltar i fritidsklubbens aktiviteter (årskurs 4-6). (Uppföljning av genomförandeplan)	Fritidsengagemang i området enligt Liv och hälsa ung.	
Fler elever i målgruppen ska uppnå godkända betyg i årskurs 6 (Målgrupp A)	Motivationsarbete riktat till eleverna, såsom Lishjälp	Antal motivationshöjande insatser.	Andel elever i målgruppen som uppnår godkänt i nationella prov för matematik, årskurs 3 och 6. (Jämförelse med tidigare årskullar, väntelista samt Brickebackens skola)	Andel elever på Vivallaskolan och Västra Engelbrektskolan behöriga till yrkesförberedande gymnasieprogram.	
Målgruppens skolnärvaro ska öka (Målgrupp A)	Rastvård Lots		Andel inom målgruppen med ökad skolnärvaro, årskurs 3 och 6. (Jämförelse med tidigare årskullar, väntelista samt Brickebackens skola)	Skolnärvaro i årskurs 9 på Vivallaskolan och Västra Engelbrektskolan.	
Fler inom målgruppen ska komma ut i arbete, sysselsättning eller studier (Målgrupp B)	Skapa kontakter med Vägledare på FUFU. Motivationsarbete riktat till målgruppen. Sprida samhällsinformation och vara en länk till olika samhällsinstanser.	Antal etablerade kontakter med FUFU för den vuxna målgruppen. Antal motivationshöjande insatser. Antal etablerade kontakter med övriga samhällsinstanser.	Andel inskrivna deltagare hos FUFU inom målgruppen.	Arbetslöshet i Vivalla respektive Baronbackarna.	Färre utbetalningar av försörjningsstöd.